

Budování vzájemně kompatibilních informačních systémů pro přístup k heterogenním informačním zdrojům a jejich zastřešení prostřednictvím Jednotné informační brány

Zpráva o výsledcích řešení výzkumného záměru v roce 2006

**PhDr. Bohdana Stoklasová, hlavní řešitelka
Mgr. Ludmila Celbová, PhDr. Ivana Anděrová, Mgr. Marie Balíková, PhDr. Hana
Nová, Mgr. Jindřiška Pospíšilová, Mgr. Edita Lichtenbergová, Mgr. Jan Hutař,
Bc. Anna Nerglová, spoluřešitelé**

**Národní knihovna České republiky
Klementinum 190
110 00 Praha 1**

12. prosince 2006

OBSAH

A	Konstatační část	3
A.1	Rešerše	3
A.2	Současný stav ve světě a v ČR	5
A.3	Vstupní data a cíl	6
B	Analytická část	8
B.1	Vlastní řešení	8
B.1.1	Řešení vedoucí k významnému posunu znalostí	8
B.1.2	Další výsledky řešení	19
B.2	Přínos řešitele	30
B.3	Posun znalostí	31
C	Návrhová část	32
C.1	Výsledky řešení	32
C.2	Závěr	33
C.3	Návrhy opatření	33
D	Použití finančních prostředků	34
D.1	Komentář	34
E	Resumé a klíčová slova	35
E.1	Resumé a klíčová slova v češtině	35
E.2	Abstract and key words in English	35
F	Přílohy	
F.1	Podrobné vyúčtování finančních prostředků a účetní doklady	
F.2	Cestovní zprávy	
F.3	Výsledek analýzy Dlouhodobé uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů v Evropě	
F.4	Letáky v angličtině informující o výsledcích záměru	
F.5	Letáky o evropských výzkumných projektech souvisejících s řešenou problematikou	

A Konstatační část

Úvodní poznámka vztahující se ke struktuře předkládané zprávy:

Předmětem výzkumné činnosti realizované ve výzkumném záměru *Budování vzájemně kompatibilních informačních systémů pro přístup k heterogenním informačním zdrojům a jejich zastřešení prostřednictvím Jednotné informační brány* je výzkum a vývoj směřující k vytvoření informačních systémů pro přístup k heterogenním informačním zdrojům, které budou navzájem kompatibilní do té míry, že bude možné je zastřešit tak, že se budou navenek (tj. pro koncového uživatele) prezentovat jako systém jediný. Jedná se o velmi komplexní výzkumný záměr, který v sobě integruje výzkumnou činnost v několika vzájemně provázaných oblastech:

1. Zajištění trvalé dostupnosti heterogenních informačních zdrojů (domácích i zahraničních) včetně vyhodnocování a koordinace jejich využití.
2. Koordinace jmenného zpracování a zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů s ohledem na mezinárodní kontext (metadata, formáty, katalogizační pravidla).
3. Optimalizace věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v mezinárodním kontextu (kombinace vyhledávání v plných textech a řízených slovnících, konkordance klasifikací, aplikace metody konspektu).
4. Optimalizace využití heterogenních informačních zdrojů prostřednictvím jejich integrace v rámci Jednotné informační brány (jednotné prostředí, jednotné kladení dotazů, jednotné výstupy, vlastní prostředí, přidané služby).
5. Budování digitálních depozitních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů. *[Poznámka: jedná se o nový dílčí cíl schválený MK po konzultaci s hodnotící komisí].*

Jde o pět vzájemně na sebe navazujících oblastí, které mají svá specifika a vlastní výsledky. Pro větší přehlednost zprávy je průběh řešení záměru v roce 2006 rozdělen v kapitole B.1 Vlastní řešení do dvou bloků:

B.1.1 Řešení vedoucí k významnému posunu znalostí

B.1.2 Další výsledky řešení

V rámci uvedených bloků je zpráva strukturována do uvedených pěti oblastí, celkové výsledky a přínosy jsou pak shrnuty v kapitole B.2 Přínos řešitele a B.3 Posun znalostí. Výsledky řešení, které byly dosaženy v roce 2006 a budou uplatněny v rámci registrace výsledků (RIV) v roce 2007 jsou uvedeny v kapitole C.1.

A.1 Rešerše

Rešerše obsahuje publikační činnost řešitelů a dalších pracovníků NK ČR vztahující se k řešenému tématu za rok 2006. Je uspořádána tematicky podle jednotlivých oblastí.

1. Zajištění trvalé dostupnosti heterogenních informačních zdrojů (domácích i zahraničních) včetně vyhodnocování a koordinace jejich využití.

NOVÁ, Hana. Přístup k elektronickým informačním zdrojům v knihovnách ČR.

ItLib. 2006, roč. 10, č.3, s. 9-13.

Dostupný též na [www: <http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib063/nova.htm>](http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib063/nova.htm)

ISSN 1335-793X

KATOLICKÁ, Barbora; NOVÁ, Hana. 8. mezinárodní konference evropských knihovnických konsorcií. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 11 [cit. 2006-11-02]. Dostupný na [www: http://www.ikaros.cz/node/3688](http://www.ikaros.cz/node/3688). ISSN 1212-5075

2. Koordinace jmenného zpracování a zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů s ohledem na mezinárodní kontext

BENEŠOVÁ, Ludmila. *Katalogizace elektronických zdrojů : příručka katalogizátora : s příklady záznamů ve formátu MARC 21*. Praha : Národní knihovna ČR, 2006. 90 s. ISBN 80-7050-511-7.

ISBD (CR) : pokračující zdroje : revize ISBD(S) Mezinárodního doporučení pro popis seriálů. 1. české vyd. Praha : Národní knihovna ČR, 2006. 111 s. ISBN 80-7050-510-9.

LUFFER, Jan. *Metodika tvorby a kontroly jmenných autorit ve formátu MARC 21*. Personální autoři. Praha : Národní knihovna ČR, 2006. 45 s. ISBN 80-7050-507-9.

SVĚTLÍKOVÁ, Svojmila. *Metodika tvorby a kontroly jmenných autorit ve formátu MARC 21. Korporace*. Praha : Národní knihovna ČR, 2006. 50 s. ISBN 80-7050-508-7.

Popis sborníků z konferencí, které mají tištěnou i elektronickou část nebo podobu (říjen 2006) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2006 [cit. 2006-11-30]. Dostupný na [www: http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=fond_schv.htm](http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=fond_schv.htm)

Tvorba záhlaví pro jména rodů a rodin (říjen 2006) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2006 [cit. 2006-11-30]. Dostupný na [www: http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=fond_schv.htm](http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=fond_schv.htm)

3. Optimalizace věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v mezinárodním kontextu

STOKLASOVÁ, Bohdana. *Conspectus method used for collections mapping and structuring of portals in Czech Libraries*. In *Signum : the Finnish Research Library Association*. 2006, č. 3, s. 28-33. ISSN 0355-0036.

STOKLASOVÁ, Bohdana. *Conspectus method used for collections mapping and structuring of portals in Czech libraries*. In *Digitální knihovny: provoz a budování*. EUNIS-CZ. Hradec Králové : GAUDEAMUS, 2006, s. 79-87. ISBN 80-7041-200-3.

BALÍKOVÁ, Marie. *Viacjazyčný predmetový prístup do katalógov národných knižnic (MSAC)*. Spolupráca Českej republiky so Slovenskom, Slovinskom, Chorvátskom, Macedónskom, Litvou, a Lotyšskom. *Knižnica*. 2005, roč. 6, č. 11, s. 3-8. Dostupný též na [www: http://www.snk.sk/kniznica/kniznica.html](http://www.snk.sk/kniznica/kniznica.html)

BALÍKOVÁ, Marie. *M-CAST in libraries [Referát pro mezinárodní seminář TEL-ME-MOR/M-CAST Seminar On Subject Access, Prague, November 24, 2006]* [online, cit. 2006-12-11]. Dostupný na [www: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=07_Pro/08_TEL_ME_MOR/TelmeSubj06.htm](http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=07_Pro/08_TEL_ME_MOR/TelmeSubj06.htm)

BALÍKOVÁ, Marie. *Multilingual Subject Access to Catalogues of National Libraries (MSAC) [Referát pro mezinárodní seminář TEL-ME-MOR/M-CAST Seminar On Subject Access, Prague, November 24, 2006]* [online, cit. 2006-12-11]. Dostupný na [www: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=07_Pro/08_TEL_ME_MOR/TelmeSubj06.htm](http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=07_Pro/08_TEL_ME_MOR/TelmeSubj06.htm)

4. Optimalizace využití heterogenních informačních zdrojů prostřednictvím jejich integrace v rámci Jednotné informační brány

NEMEŠKALOVÁ, Hana; KOŠŤÁLOVÁ, Karolína. *Jednotná informační brána a její nová verze*. *Krok: knihovnická revue olomouckého kraje* [online]. 2006, č. 1, s. 9-13. Dostupný na [www: http://www.vkol.cz/krok/krok0601/index.htm](http://www.vkol.cz/krok/krok0601/index.htm) ISSN 1214-648X.

POSPÍŠILOVÁ, Jindřiška. *Výroční konference IFLA 2006*. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 10 [cit. 2006-12-11]. Dostupný na [www: http://www.ikaros.cz/node/3632](http://www.ikaros.cz/node/3632). ISSN 1212-5075.

POSPÍŠILOVÁ, Jindřiška. Informační zdroje a internet. *U nás* [online]. 2006, roč. 16, č. 4 [cit. 2006-12-11].

Dostupný na www: <http://unas.svkhk.cz/aktualni-cislo.asp>.

5. Budování digitálních depozitních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů.

STOKLASOVÁ, Bohdana. Czech digital library. In *Archiving 2006 : final program and proceedings*. Ottawa : Society for Imaging Science and Technology, s. 49-51. ISBN 0-89208-261-5.

STOKLASOVÁ, Bohdana. Czech digital library. In *Digitální knihovny: provoz a budování. EUNIS-CZ*. Hradec Králové : GAUDEAMUS, 2006, s. 89-93. ISBN 80-7041-200-3.

STOKLASOVÁ, Bohdana. Teze Koncepte trvalého uchování knihovnických sbírek tradičních a elektronických dokumentů v knihovnách ČR do roku 2010. *ITlib*. 2006, roč. 9, č.1, s. 21-23. ISSN 1335-793X.

STOKLASOVÁ, Bohdana. Perspektivy důvěryhodného digitálního úložiště v rámci Národní digitální knihovny. *Knihovna*. Praha, Národní knihovna ČR, 2006, roč. 17, č. 2, s. ??? – v tisku. ISSN 1801-3252.

NERGLOVÁ, Anna; HUTAŘ, Jan. Dlouhodobé uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů v Evropě : výsledky dotazníkového průzkumu. *Knihovna*. Praha, Národní knihovna ČR, 2006, roč. 17, č. 2, s. ??? – v tisku. ISSN 1801-3252.

A.2 Současný stav ve světě a v ČR

1. Zajištění trvalé dostupnosti heterogenních informačních zdrojů (domácích i zahraničních) včetně vyhodnocování a koordinace jejich využití

Domácí zdroje:

Archivace webu

Výzkumem této problematiky se začali zabývat v nejdřívejších zemích světa (Austrálie, severské a některé další evropské státy, Kanada, USA) v polovině devadesátých let minulého století. V Evropě se řešily koncem devadesátých let mezinárodní projekty, zejména za podpory Evropské unie. Česká republika se začala zabývat touto problematikou v roce 2000, kdy byl zahájen dvouletý projekt VaV, řešený v Národní knihovně ČR za pomoci Ústavu výpočetní techniky MU v Brně (projekt známý pod názvem WebArchiv). Dnes patří Česká republika k vyspělým a uznávaným zemím.

Analytické zpracování

NK ČR má dlouhou historii v oblasti analytického zpracování, včetně dobře zvládnuté kooperace oborových i regionálních knihoven. V současné době se zaměřuje na zpřístupnění plných textů dostupných na internetu a na zpracování a zpřístupnění obtížně dostupných analytických dokumentů.

Zahraniční zdroje:

Zahraniční elektronické zdroje jsou zpřístupňovány za výhodných podmínek na konsorciální bázi. V rámci programu MŠMT 1N došlo v roce 2004 k modifikacím přístupu k zahraničním elektronickým online zdrojům. Navzdory určitým redukčním snesem NK ČR v této oblasti i nadále srovnání s vyspělými zeměmi světa.

2. Koordinace jmenného zpracování a zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů s ohledem na mezinárodní kontext (metadata, formáty, katalogizační pravidla)

Jedná se o oblast, kde je Česká republika v současné době v mezinárodním kontextu velmi respektovanou zemí a často je uváděna jako vzor pro ostatní země. Úspěšný přechod na MARC 21 a v poslední době velká pozornost věnovaná jmenným autoritám naši pozici ještě posílily a usnadnily naši mezinárodní kooperaci a integraci zdrojů.

3. Optimalizace věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v mezinárodním kontextu (kombinace vyhledávání v plných textech a řízených slovnících, konkordance klasifikací, aplikace metody konspektu)

To, co bylo řečeno o postavení České republiky v mezinárodním kontextu a jejím rychlém rozvoji v posledních letech v případě jmenného zpracování, platí i pro zpracování a zpřístupnění věcné. Důsledná orientace na mezinárodní standardy, zvládnutí propojení klasifikace a přirozeného jazyka i zkušenost s paralelním česko-anglickým věcným zpřístupněním k nám přivádějí stále více zahraničních návštěv a vyústily v naši významnou pozici v mezinárodních skupinách a projektech. V této oblasti se NK ČR podílí na řešení tří evropských projektů – MSAC, M-CAST a TEL-ME-MORE.

4. Optimalizace využití heterogenních informačních zdrojů prostřednictvím jejich integrace v rámci Jednotné informační brány (jednotné prostředí, jednotné kladení dotazů, jednotné výstupy, vlastní prostředí, přidané služby)

Výsledky řešení projektu Jednotná informační brána pro hybridní knihovny přinesly zásadní posun v této oblasti a Česká republika se dostala na špičkovou světovou úroveň. Kvalitní výstupy uvedené v bodech 1-3 nám umožňují optimální využití programového vybavení MetaLib a SFX a i v této oblasti jsou naše výsledky předmětem trvalého mezinárodního zájmu. Velkému zájmu se v poslední době těší i přebírání zkušeností z JIB pro oborové informační brány a jednotný základ pro budování oborových portálů.

5. Budování digitálních depozitních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů

NK ČR má rozsáhlé zkušenosti v oblasti digitalizace „klasických“ dokumentů i sklizení a zpřístupnění digitálních dokumentů publikovaných na webu. Stejně jako většina evropských i mimoevropských knihoven se nyní musí vyrovnat s dlouhodobým uložením a zpřístupněním digitálních dokumentů v důvěryhodném (optimálně mezinárodně certifikovaném) digitálním úložišti. Jedná se i v mezinárodním kontextu o novou problematiku a NK ČR je na začátku cesty.

A.3 Vstupní data a cíl

Rekapitulace cílů uvedených v projektu pro jednotlivé oblasti a jejich zasazení do časového harmonogramu budou užitečnou pomůckou pro posouzení toho, které z vytčených cílů se podařilo/nepodařilo realizovat v roce 2006.

1. Zajištění trvalé dostupnosti heterogenních informačních zdrojů (domácích i zahraničních) včetně vyhodnocování a koordinace jejich využití

Domácí zdroje (WebArchiv):

- Další vývoj aplikačních softwarových nástrojů pro tvorbu metadat, jednoznačnou identifikaci dokumentů, stahování zdrojů a jejich ukládání do archivu a vyhledávacích nástrojů (průběžně 2004-2010).
- Výzkum metod pro zajištění trvalého přístupu k dokumentům uloženým v digitálním archivu (průběžně 2004-2010).
- Výzkum způsobů efektivního zpřístupnění archivovaných dokumentů pro badatelské účely. I efektivní zpřístupnění dokumentů uložených v digitálním archivu vyžaduje permanentní monitorování trendů rozvoje HW i SW a v návaznosti na tento vývoj takovou modifikaci způsobů zpřístupnění archivovaných dokumentů, aby byla pro

uživatelé-badatele příjemná a efektivní a současně i v souladu s platnou legislativou (průběžně 2004-2010).

Domácí zdroje (analytické zpracování):

- Vytvoření předpokladů pro zpracování a zpřístupnění dosud obtížně dostupných analytických dokumentů s částečným ohledem na elektronické publikování v této oblasti (2004-2006).
- Vývoj aplikace standardů pro zpracování a zpřístupnění analytických dokumentů včetně jejich vazby na plné texty primárních dokumentů (URN, SICI). Jednoznačné identifikátory URN a SICI zajistí snadnou a okamžitou dostupnost primárních dokumentů (plných textů). V rámci záměru bude probíhat výzkum jejich optimálního využití v rámci JIB (2004-2005).
- Implementace souborů věcných autorit v oblasti analytického zpracování s ohledem na jejich plnou integraci v JIB (2004), výzkum v oblasti optimalizace využití řízeného slovníku ve vazbě na plné texty dokumentů (průběžně 2004-2010).

Zahraniční zdroje:

- Efektivní zpřístupňování a využívání plnotextových databází odborných zahraničních periodik a dalších informačních zdrojů sekundárního charakteru (2004-2007).
- Strategie získávání zdrojů v návaznosti na statistické ukazatele jejich využití (průběžně 2004-2010).
- Integrované zpřístupnění zahraničních časopisů (2004-2010).

2. Koordinace jmenného zpracování a zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů s ohledem na mezinárodní kontext (metadata, formáty, katalogizační pravidla)

- Soustavné sledování vývoje existujících standardů pro jmenné zpracování (metadata, formáty, katalogizační pravidla) a vzniku a vývoje standardů nových (průběžně 2004-2010) .
- Vývoj aplikací mezinárodních standardů pro české knihovny (průběžně 2004-2010).
- Jednotná implementace modifikovaných a nových standardů v českých knihovnách (průběžně 2004-2010).

3. Optimalizace věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v mezinárodním kontextu (kombinace vyhledávání v plných textech a řízených slovnících, konkordance klasifikací, aplikace metody konspektu)

- Soustavné sledování vývoje existujících standardů pro věcné zpřístupnění a vzniku a vývoje standardů nových (průběžně 2004-2010).
- Vývoj aplikací mezinárodních standardů pro české knihovny (průběžně 2004-2010).
- Jednotná implementace modifikovaných a nových standardů v českých knihovnách (průběžně 2004-2010).
- Vývoj integrovaného nástroje pro indexaci a vyhledávání informací (2004-2007).

4. Optimalizace využití heterogenních informačních zdrojů prostřednictvím jejich integrace v rámci Jednotné informační brány (jednotné prostředí, jednotné kladení dotazů, jednotné výstupy, vlastní prostředí, přidané služby)

- Výzkum optimálního zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů v rámci JIB a vývoj nových nástrojů korespondujících s rozvojem informačních technologií i uživatelských potřeb (průběžně 2004-2010).
- Aplikace metody Konspektu v celonárodním měřítku (2004-2007).
- Budování tematických bran (průběžně 2004-2010).

5. Budování digitálních depositních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů

- Analýza existujících a nově vznikajících metadatových standardů (rovina bibliografická, administrativní, technická i ochranná) a návrh českých národních standardů (2006-2008).
- Analýza digitálních deponitních knihoven v mezinárodním kontextu (2006-2010).
- Specifikace funkčních požadavků národního repozitáře s ohledem na jeho snadnou integraci v rámci portálů a Souborného katalogu ČR (2006-2009).

B Analytická část

B.1 Vlastní řešení

B.1.1 Řešení vedoucí k významnému posunu znalostí

1. Zajištění trvalé dostupnosti heterogenních informačních zdrojů (domácích i zahraničních) včetně vyhodnocování a koordinace jejich využití

Domácí zdroje (analytické zpracování):

Zpřístupnění obtížně dostupných analytických dokumentů

V průběhu roku 2006 pokračovalo pro potřeby excerpční základny mapování situace v oblasti publikování obtížně dostupných analytických dokumentů. Pro účely výzkumného záměru byly analyzovány především sborníky seriálového typu. Základním zdrojem informací o aktuální produkci na území ČR byla akviziční báze Oddělení doplňování domácích dokumentů NK ČR. Při hodnocení excerpční základny bylo přihlédnuto i k zpracování sborníků, publikovaných na CD-ROM. Na základě výsledků analýz byla vytipována nakladatelství, která by mohla v budoucnosti spolupracovat s Národní knihovnou a poskytnout svou produkci k případné archivaci.

Odkazy na plné texty dokumentů

Významným uživatelsky vstřícným obohacením zpracování sborníků je vybavení bibliografických záznamů článků odkazem na elektronické zdroje plného textu primárních dokumentů, jsou-li přístupné na internetu (tj. elektronicky publikované sborníky na webu), nebo obsažené ve volně přístupných elektronických archivech (do konce roku 2006 bude takto zpřístupněno cca 42.000 primárních textových dokumentů - počet zahrnuje texty ve sbornících a odborných časopisech).

Bibliografický záznam Zemědělské a potravinářské knihovny ÚZPI s implementovaným odkazem na plný text zdrojového dokumentu

2. Koordinace jmenného zpracování a zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů s ohledem na mezinárodní kontext

FRBR a unifikované názvy

S ohledem na připravovanou implementaci doporučení IFLA Funkční požadavky na bibliografické záznamy - *Functional Requirements for Bibliographic Records* (FRBR) byla analyzována databáze NK ČR a na jejím základě vytvořen nový soubor autorit pro unifikované názvy. Unifikované názvy představují jednu z hlavních podmínek pro specifikování kategorie „dílo“ definované v rámci FRBR. Dále v rámci souboru personálních autorit došlo k rozšíření autoritních záznamů o záznamy typu autor/název. Tato autoritní záhlaví zahrnují unifikované názvy neanonymních děl. Byla vytvořena metodika zpracování těchto autorit. Do konce roku 2006 probíhalo testování nových souborů autorit a v NK ČR i ve spolupracujících institucích byli vyškoleni supervizoři zodpovědní za tvorbu tohoto typu autorit.

Sdílená katalogizace

Dalším úkolem roku 2006 bylo pokračování testovacího provozu sdílené katalogizace tří největších českých knihoven - Národní knihovny ČR, Moravské zemské knihovny v Brně a Vědecké knihovny v Olomouci. Rok 2006 pokračoval sdílenou katalogizací za supervize NK ČR, jednání v tomto roce směřovala ke zkvalitnění zpracování ze strany spolupracujících institucí a zrychlení linek zpracování.

Subminimální záznam pro Souborný katalog ČR

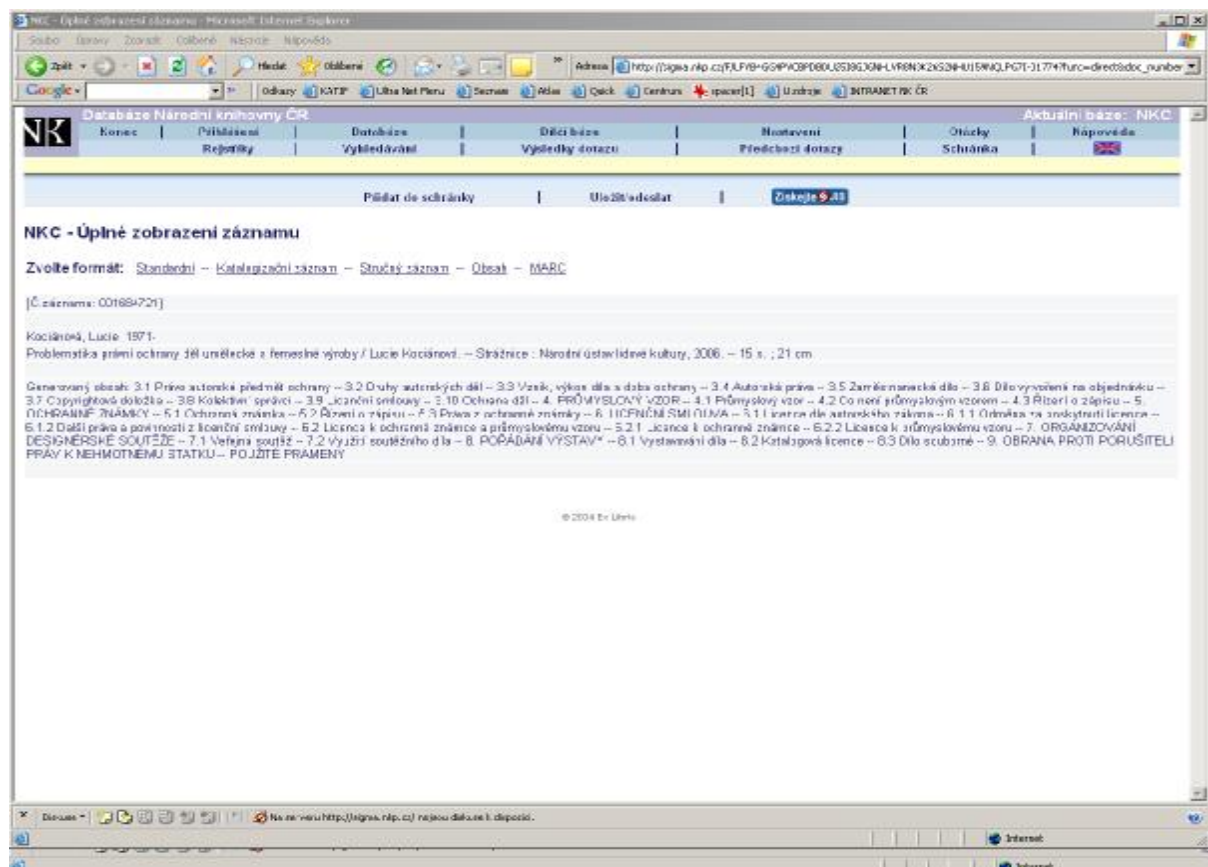
V souvislosti s přípravou nové koncepce Souborného katalogu ČR došlo ke změně stanoveného rozsahu povinných údajů záznamů. Povinný rozsah údajů byl nově stanoven

s ohledem na typ knihovny. Pro základní knihovny byla doplněna možnost podílet se záznamy na tzv. subminimální úrovni.

3. Optimalizace věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v mezinárodním kontextu

Obohacení bibliografických záznamů o obsahy popisovaných dokumentů související s optimalizací pracovních postupů a zlepšením kontaktů s vydavateli

V souvislosti s novelou autorského zákona, která od poloviny r. 2006 umožňuje obohatit bibliografické záznamy o obsahy popisovaných dokumentů, byl zahájen pilotní projekt připojování obsahů dokumentů do bibliografických záznamů. Cílem je zjistit, u kterých dokumentů bude/nebude vhodné připojení obsahů, zmapovat kvantitu „kandidátů“ na připojení s ohledem na dodržení časového limitu průchodnosti dokumentu v této části linky zpracování, otestovat způsob zapojení obsahů do bibliografických záznamů a jejich prezentaci pro uživatele i možnost předání v rámci bibliografických záznamů dalším institucím. V neposlední řadě je třeba připravit podklady (požadavky i nabídku) pro vydavatele s cílem získat od nich obsahy přímo v elektronické podobě a vyhnout se skenování a OCR obsahů (ideálně i skenování a OCR celých dokumentů ve vzdálenější budoucnosti s ohledem na jejich trvalou ochranu i zpřístupnění). Připojené obsahy jsou uživatelům zpřístupněny ve speciálním formátu. Probíhají analýzy možností využití obsahů i v dalších knihovnách.

Tematická mapa fondů

Aplikací schématu předmětové kategorizace pro potřeby Konspektu v bibliografických záznamech a připojením pořadového čísla předmětových kategorií u jednotlivých skupin

Konspektu v bibliografických záznamech byl vytvořen základ pro vznik komplexní a srozumitelné tematické mapy knihovních fondů vytvořené na základě jednotné metodiky. Tematická mapa fondů poskytuje kvalitní popis obsahu fondů a přispívá tak ke komplexnímu zpřístupnění knihovních fondů a ke snadné navigaci uživatelů hledajících informace k určitému tématu. Výrazným způsobem též posiluje koordinaci v oblasti budování a využívání knihovních fondů v českých knihovnách.

Cílem tematických map knihovních fondů je umožnit

- získání základní informace o tematickém profilu fondů jednotlivých institucí bez podrobných bibliografických informací
- vyhledávání dokumentů jednoduchým a uživatelsky vstřícným způsobem.

Cílem tematické mapy fondů je umožnit vyhledávání informací o dokumentech jednoduchým a uživatelsky vstřícným způsobem. Pomocí jednoduchého formuláře, v němž lze podle jednotlivých kritérií pomocí logických operátorů a zadáním dalšího selekčního termínu vybraného z nabídky zpřesnit či zúžit dotaz a získat záznamy o dokumentech přesně odpovídající dotazu uživatele.

Názorným dokladem tohoto postupu je ukázka vyhledávání informací o dokumentech v tematickém portálu NK ČR: např. nakladatel získá přehled o dokumentech v dané tematické oblasti a v určitém období, které v rámci plnění svých povinností vyplývajících ze zákonných ustanovení o povinném výtisku zaslal do knihovny, která je oprávněným příjemcem povinného výtisku.

The screenshot shows a web browser window displaying the 'Konspekt' thematic map for the National Library of the Czech Republic (NK ČR). The page title is 'Tematická mapa fondů Národní knihovny ČR'. The main content area lists several thematic categories: 1 - Antropologie, etnografie; 2 - Biologické vědy; 3 - Divadlo, film, tanec; 4 - Ekonomické vědy, obchod; 5 - Filozofie a náboženství. The 'Filozofie a náboženství' category is selected, and a search window is open. The search window title is 'Konspekt - Vyhledání záznamů'. The search criteria are: 'Předmět, kategorie - "Filozofie a náboženství [9]"'. The search is limited to 'Lidové noviny' and 'Rok vydání: 1999->2006'. The search results are displayed in a table with columns for 'Rok vydání' and 'Název dokumentu'. The results include 'Buddhismus', 'Náboženství, mytologie, kulty', and 'Judaismus'.

NKC/Knihy - Výsledky vyhledávání - Microsoft Internet Explorer

Soubor Úpravy Zobrazit Oblíbené Nástroje Nápověda

Vybrané záznamy: Zobrazit vybrané | Uložit/odeslat | Vytvořit podmnožinu | Přidat do schránky | Uložit na server
Celý soubor: Vybrat vše | Zrušit výběr | Zpřesnit | Filtrovat | Ohodnotit

NKC/Knihy - Výsledky dotazu: Předmět.kategorie= "Filozofie a náboženství" and Slova-Nakladatelé= Lidové noviny and Rok vydání= 1999->2006

Pro změnu seřazení záznamů klepněte na podtržený název sloupce. Limit pro seřazení je 1000 záznamů.

Záznamy 1 - 10 z 19

#	Název	Autor	Nakladatel	Rok vyd.	Exempláře
1	☐ <u>Apokalypsa - prorocká kniha a christické představy v průběhu staletí</u> / Eugen Weber ; [z anglického originálu ... přeložila Pavla Sadílková]	Weber, Eugen Joseph, 1905-	Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	1999	
2	☐ <u>Bankovní náboženské bratrstva v Čechách</u> / Jiří Mikulec	Mikulec, Jiří, 1962-	Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	2000	
3	☐ <u>Cesta do nebe - jehoštické mýty, legendy a vyprávění</u> / vybral, uspořádal a přeložil Otakar Hušec	Hušec, Otakar, 1935-	Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	2000	
4	☐ <u>Co je bez chvilní, není pomě - tajemstvem světa a vírou a pochybností</u> / Tomáš Halík	Halík, Tomáš, 1948-	Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	2002	
5	☐ <u>Egyptské mýty</u> / George Hart ; [z anglického originálu ... přeložil Ivo Šmídka]	Hart, George	Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	2001	
6	☐ <u>Encyklopedický atlas filozofie</u> / Peter Kunzmann, Franz-Peter Burkard, Franz Wiedmann ; grafické ztvárnění barevných ilustrací Axel Weiß ; [z německého originálu ... přeložil Martin Pokorný]	Kunzmann, Peter	Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	2001	
7	☐ <u>Hlasý svět - mýty severoamerických Indiánů</u> / sestavily Margot Edmondsová a Ella E. Clarková ; ilustrovala Molly Braunová ; [z anglického originálu ... přeložil Václav Polišek]		Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	2000	
8	☐ <u>Konsilience - jednotu vědění ... o nezbytnosti sjednocení přírodních a humanitních věd</u> / Edward O. Wilson ; [z anglického originálu ... přeložily Pavla Sadílková a Jana Spurná]	Wilson, Edward Osborne, 1929-	Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	1999	
9	☐ <u>Mane - pohledy na život malky Ježíše Krista</u> / Jacques	Duquesne, Jacques, 1930-	Praha : NLN, Nakladatelství	2005	

http://sigmankp.cz - NKC/Knihy - Výsledky vyhledávání - Microsoft Internet Explorer

Soubor Úpravy Zobrazit Oblíbené Nástroje Nápověda

NKC/Knihy Aktuální báze: NKC/Knihy
Konec | Přihlášení | Databáze | Dílčí báze | Nastavení | Otázky | Nápověda
Rejstříky | Vyhledávání | Výsledky dotazu | Předchozí dotazy | Schránka

Vybrané záznamy: Zobrazit vybrané | Uložit/odeslat | Vytvořit podmnožinu | Přidat do schránky | Uložit na server
Celý soubor: Vybrat vše | Zrušit výběr | Zpřesnit | Filtrovat | Ohodnotit

NKC/Knihy - Výsledky dotazu: (Předmět.kategorie= ("Filozofie a náboženství")) and (Slova-Nakladatelé= (Lidové noviny) and Rok vydání= (1999->2006)) AND Rok vydání= 2006

Pro změnu seřazení záznamů klepněte na podtržený název sloupce. Limit pro seřazení je 1000 záznamů.

Záznamy 1 - 2 z 2

#	Název	Autor	Nakladatel	Rok vyd.	Exempláře
1	☐ <u>Přeměnění člověka, zvířete a době : fakta, uvahy, souvislosti</u> / Jiří Hermach	Hermach, Jiří, 1912-	Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	2006	
2	☐ <u>Svatý Prokop, Čechy a střední Evropa</u> / editor Petr Sommer	Svatý Prokop, Čechy a střední Evropa	Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny.	2006	

© 2004 Ex Libris

Rychlou informaci o tematickém profilu fondů lze zobrazit názorným způsobem pomocí jednoduchých grafů, které přinášejí nenáročnou formou cenné informace o složení a proporcionalitě knihovních fondů. Podávají spolehlivý obraz o tom, jak jednotlivé knihovní instituce plní své úkoly v informačním pokrytí jim svěřeného oboru. V konkrétní rovině poskytují účinnou zpětnou vazbu pro koncepční a kooperativní budování knihovních fondů a sbírek.

Tematická mapa fondů NK ČR je dostupná na adrese http://sigma.nkp.cz/F?func=file&file_name=konspekt-nkc. O její využití projevila zájem řada dalších českých knihoven.

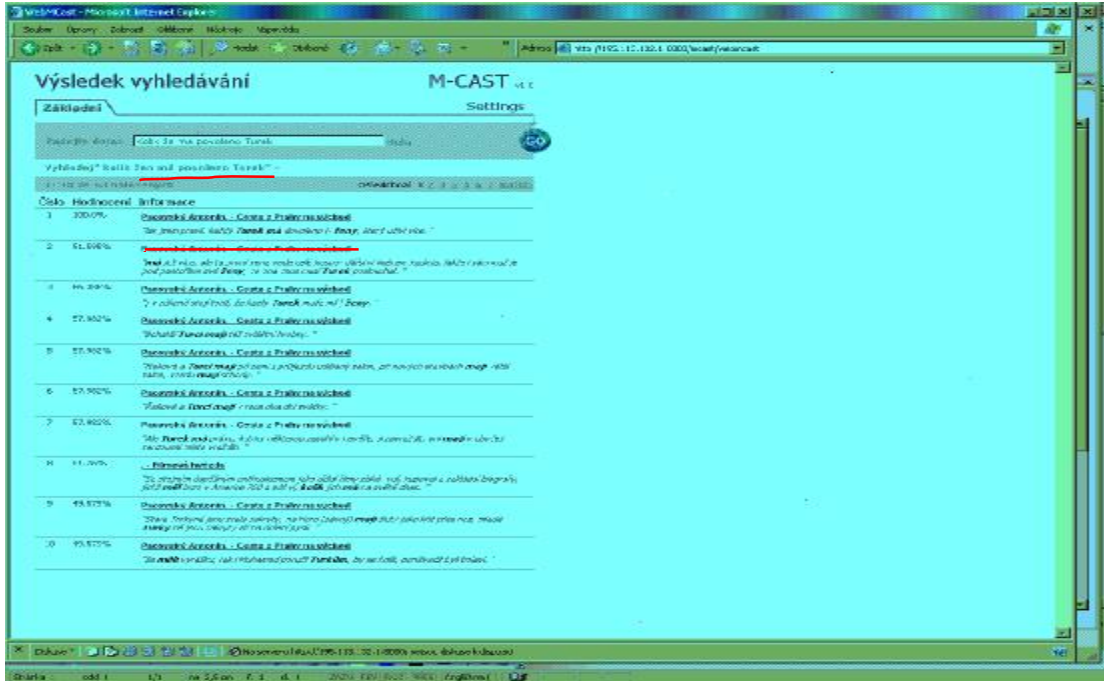
Vícejazyčné sémantické a kognitivní vyhledávání

K významnému posunu poznání došlo v oblasti sémantického a kognitivního vyhledávání. Díky zapojení do evropského projektu M-CAST <http://www.m-cast.infovide.pl/cesky/index.html> (M-CAST Vícejazyčný systém agregace informací, Multilingual Content Aggregation System umožňuje tvorbu digitálních knihoven prostřednictvím agregace dat dostupných v různých formátech a z různých zdrojů) získala NK ČR unikátní zkušenosti v této nové a dynamicky se rozvíjející oblasti. M-CAST je založen na výsledcích projektu TRUST - Multilingual Semantic and Cognitive Search Engine for Text Retrieval Using Semantic Technologies (Vícejazyčný sémantický a kognitivní mechanismus vyhledávání textů využívající sémantické technologie). Cílem projektu je vyvinout vícejazyčný systém, který umožňuje tvůrcům obsahu prohledávat a integrovat rozsáhlé soubory textů (a multimédií), jako jsou internetové knihovny, informační zdroje nakladatelství a tiskových agentur nebo databáze vědeckých informací metodou zodpovídání dotazů v přirozeném jazyce. Výsledkem hledání jsou fragmenty textu, které obsahují odpovědi na dotaz. Jedním z testovacích pracovišť tohoto systému je Národní knihovna České republiky, pro kterou byl vyvinut speciální portál agregující multimediální informace (M-CAP, Multimedia Content Aggregation Portal). Tento portál je schopen hledat odpovědi na dotazy v přirozeném jazyce v rozsáhlých souborech vícejazyčných dat.

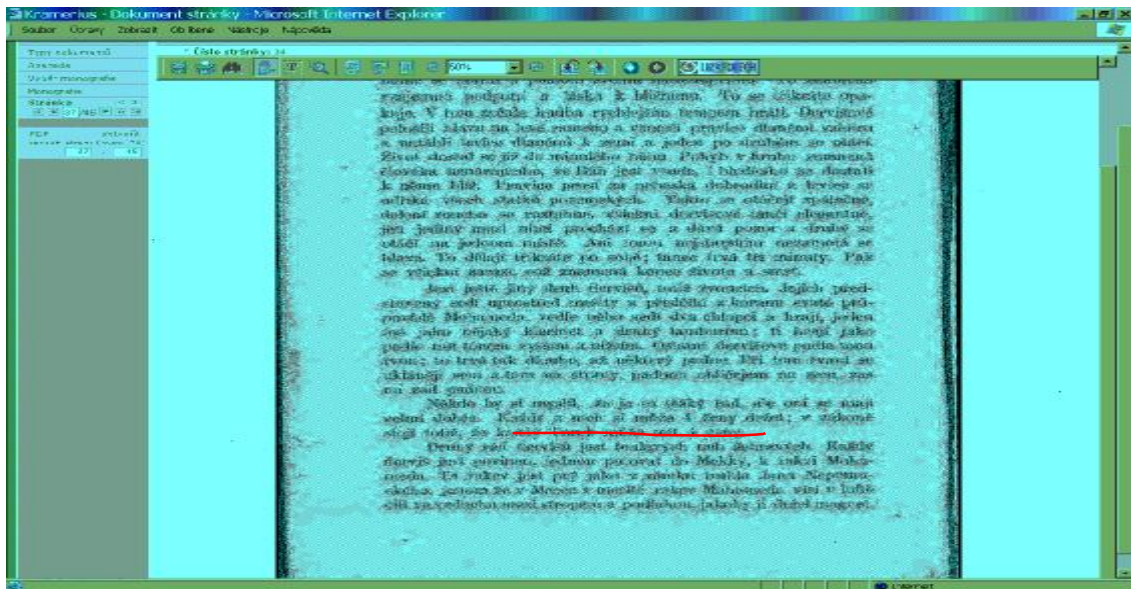
Vzhledem k tomu, že v současné době NK ČR nevlastní rozsáhlé soubory vícejazyčných dat soudobých dokumentů, byla tato fáze testování v NK ČR zaměřena na ověření funkčnosti M-CAST systému při vyhledávání informací ve sbírce indexovaných historických textů. Při testování bylo nutné vyřešit problémy spojené s dotazováním v přirozeném jazyce aplikovaném při dotazování ve sbírce historických dokumentů, protože vzorové otázky pro M-CAP NK ČR byly původně definovány pro vyhledávání ve sbírkách současných textů. Bylo tedy nutné překonat problémy s dobově podmíněným pravopisem, s historickým slovníkem a komplexností historické syntaxe. Následuje ilustrativní ukázka.

Kolik žen je povoleno Turkovi? How many women are allowed to a Turkish man?

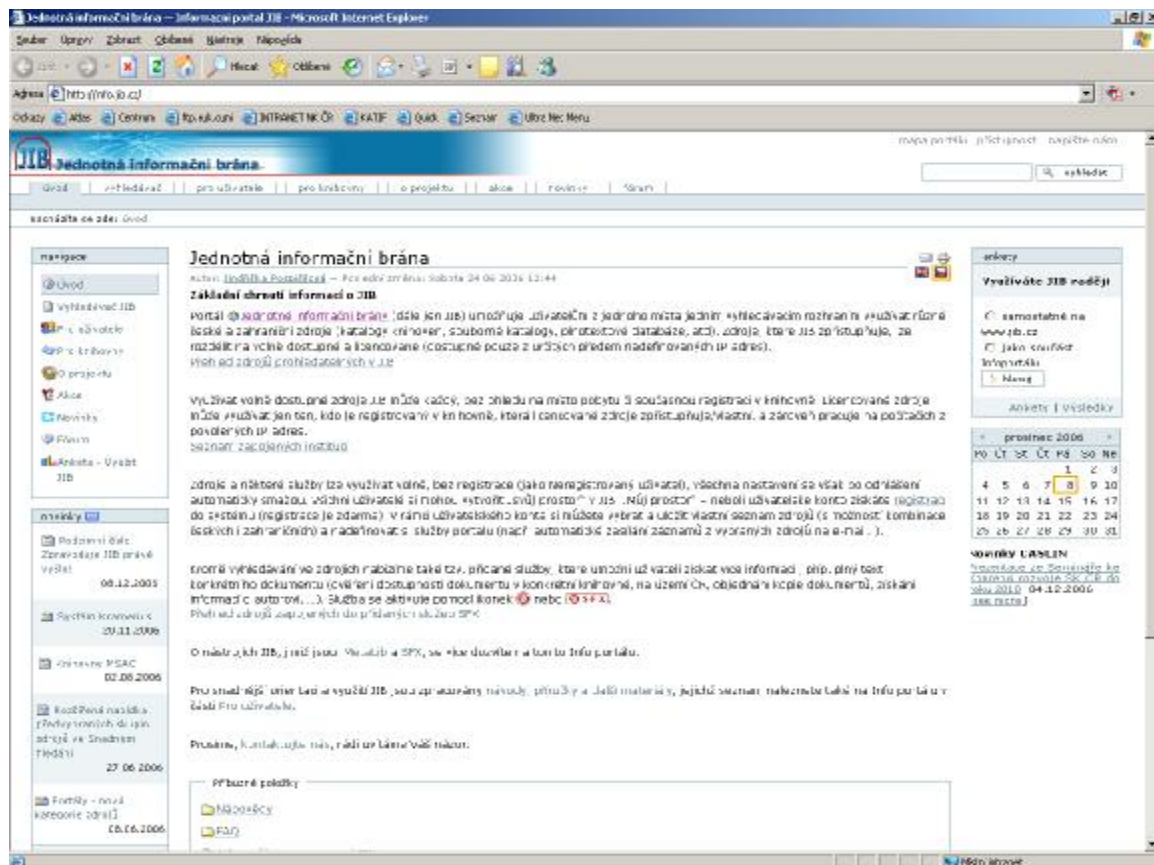

Každý Turek může mít 4 ženy Four women are allowed to a Turkish man

4. Optimalizace využití heterogenních informačních zdrojů prostřednictvím jejich integrace v rámci Jednotné informační brány

V roce 2006 došlo k významnému posunu v oblasti budování portálů. S využitím volně dostupného základu Plone byl vyvinut jednotný základ nejen pro Jednotnou informační bránu a oborové brány KIV a MUS, kde je využit MetaLib jako jednotný vyhledávač a SFX jako jednotný nástroj pro přidané služby, ale i pro Souborný katalog ČR a Národní digitální knihovnu. O využití (modifikaci) prototypu portálu již projevila zájem řada českých knihoven a oborových bran.

Oborová brána knihovnictví a informační vědy (KIV) – Brána knihovnictví a informační vědy - ZOU - Microsoft Internet Explorer

Seznam | Úpravy | Zobrazení | Ověření | Přihlášení | Nápověda

Adresa: http://kiv.zou.cz

Obrazy: Akce | Články | Kontakty | Kvalita | KATF | Kvalita | Sekce | Úroveň Menu

MSKZ PORTAL | PRŮTYP PRŮJKT | MAPY STRÁNK

KIV Knihovnictví a informační věda

VÝVOJ | VYKĚDÁVÁNÍ | PRŮHLÍŽENÍ KIV | AKCE | NOVINY | O PROJEKTU | PŘÍLOHY

NACHCETE SE ODEPISOVAT?

NAVIGACE

- Úvod
- Výkědávání
- Přihlášení KIV
- Akce
- Novinky
- O projektu
- Nápověda

Oborová brána Knihovnictví a informační vědy (KIV)

Oborová brána KIV umožňuje paralelní vyhledávání informací z informačních zdrojů v oblasti knihovnictví a informační vědy (KIV).
 Výběžek vyhledávek z různých databází dostupných vzhledem ke E formu používá Vyhledávací KIV. V něm vyhledává zdroje (databáze) a v nich sáhá odkazy přímě na dané databázi.
 Mezi zdroje, které jsou přizpůsobeny k vyhledávání, tak můžeme vypisovat obsahové databáze ČR, to například: Informační systém dětské literatury a knihovny ČR a především ze zahraničí knihovny knihovnické literatury, a vyhledávkou získáváme články z odborných časopisů, zejména odborných zpráv apod. V KIV najdete také seznamy zpracovaných zdrojů s odkazem na půj zdroj (například brána KIV).
 Databáze ČR je také přizpůsobena k přihlášení: portal@biblogis.konzpict.cz - ve funkci Přihlášení KIV.
 Do oborové brány jsou vyhledány zdroje, které rovněž patří do jedné oblasti. Jen v případě, že najdete prostřednictvím brány literatura z přírodních a humanitních věd, a to se objeví jedná se stránka vzhledem KIV. Výsledky jsou dány zřetelům vzájemných databází. Různé databáze KIV má, volitelně lze vyjmout některé, dle vašeho zájmu.
 Řešení vzniká jako součást projektu **Konvergenční funkce odborných informačních literatur**, na kterém spolupracuje Národní knihovna ČR a Univerzita Karlova. Cílem projektu je zlepšit metodiku tvorby odborných zdrojů, která bude navazovat na již fungující IS - "Informační informační brána". Přitom jsou vytvářeny první oborové brány, a má být jedná se KIV. Vzhledem podle vzájemných databází, na ně se jejich typy patří a každému je má být a knihy. Práce začala v druhé polovině r. 2004. Nyní jsou zobrazeny v průběhu projektu a předkládáme Vám první verzi **brány KIV ve zkušebním provozu**.
 Informační systém dětské literatury a knihovny ČR **Informační systém dětské literatury a knihovny ČR** je první předkládaná odborná brána KIV ve funkci paralelní vyhledávání. V oblasti studií ho pomocí se zároveň připravuje koncept vyhledávání v propojení obou produktů.
 Řešení KIV je jedná stránka databáze. Ověřte si dle studií průběhu projektu veškeré nedodávky. Především nám, když nám můžete své připomínky na adrese portal@biblogis.konzpict.cz.

NAVIGACE

1 prosinec 2006

Po	Út	Stř	Čt	Pá	So	Ned
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

PORTÁL INFORMACE PRO KNIVOVNÍKY

UK Univerzita Karlova v Praze

Univerzita Karlova v Praze | Knihovnictví a informační vědy (KIV) - zkušební provoz
 Lodičtice 522/82-000y | Národní knihovna ČR a Ústav výzkumné techniky univerzity Karlovy | P 122

UK Univerzita Karlova v Praze

Portál Musica (MUS) – Portál Musica - ZOUŠENÝ PRŮJKT - Microsoft Internet Explorer

Seznam | Úpravy | Zobrazení | Ověření | Přihlášení | Nápověda

Adresa: http://mus.zou.cz

Obrazy: Akce | Články | Kontakty | Kvalita | KATF | Kvalita | Sekce | Úroveň Menu

MSKZ PORTAL | PRŮTYP PRŮJKT | MAPY STRÁNK

MUS M U S I C A

VÝVOJ | VYKĚDÁVÁNÍ | PRŮHLÍŽENÍ MUS | SEZNÁMÍ SE S | AKCE | NOVINY | O PROJEKTU | PŘÍLOHY

NACHCETE SE ODEPISOVAT?

NAVIGACE

- Úvod
- Výkědávání MUS
- Přihlášení MUS
- Novinky
- Akce
- Novinky
- O projektu
- Nápověda

Portál Musica (MUS)

Oborová brána Musica (MUS) je nástrojem umožňujícím paralelní vyhledávání informačních zdrojů v oblasti hudby a hudební vědy.
 E vyhledávání v různých databázích dostupných vzhledem ke E formu používá Vyhledávací MUS. V něm vyhledává zdroje, které obsahují hudební literaturu. Výběžek vyhledávek z různých databází dostupných vzhledem ke E formu používá Vyhledávací MUS. V něm vyhledává zdroje, které obsahují hudební literaturu. Výběžek vyhledávek z různých databází dostupných vzhledem ke E formu používá Vyhledávací MUS. V něm vyhledává zdroje, které obsahují hudební literaturu.
 Mezi zdroje, které jsou přizpůsobeny k vyhledávání, tak můžeme vypisovat obsahové databáze ČR, to například: Informační systém dětské literatury a knihovny ČR a především ze zahraničí knihovny knihovnické literatury, a vyhledávkou získáváme články z odborných časopisů, zejména odborných zpráv apod. V MUS najdete také seznamy zpracovaných zdrojů s odkazem na půj zdroj (například brána MUS).
 Databáze ČR je také přizpůsobena k přihlášení: portal@biblogis.konzpict.cz - ve funkci Přihlášení MUS.
 Do oborové brány jsou vyhledány zdroje, které rovněž patří do jedné oblasti. Jen v případě, že najdete prostřednictvím brány literatura z přírodních a humanitních věd, a to se objeví jedná se stránka vzhledem MUS. Výsledky jsou dány zřetelům vzájemných databází. Různé databáze MUS má, volitelně lze vyjmout některé, dle vašeho zájmu.
 Řešení vzniká jako součást projektu **Konvergenční funkce odborných informačních literatur**, na kterém spolupracuje Národní knihovna ČR a Univerzita Karlova. Cílem projektu je zlepšit metodiku tvorby odborných zdrojů, která bude navazovat na již fungující IS - "Informační informační brána". Přitom jsou vytvářeny první oborové brány, a má být jedná se MUS. Vzhledem podle vzájemných databází, na ně se jejich typy patří a každému je má být a knihy. Práce začala v druhé polovině r. 2004. Nyní jsou zobrazeny v průběhu projektu a předkládáme Vám první verzi **brány MUS ve zkušebním provozu**.
 Informační systém dětské literatury a knihovny ČR **Informační systém dětské literatury a knihovny ČR** je první předkládaná odborná brána MUS ve funkci paralelní vyhledávání. V oblasti studií ho pomocí se zároveň připravuje koncept vyhledávání v propojení obou produktů.
 Řešení MUS je jedná stránka databáze. Ověřte si dle studií průběhu projektu veškeré nedodávky. Především nám, když nám můžete své připomínky na adrese portal@biblogis.konzpict.cz.

NAVIGACE

1 prosinec 2006

Po	Út	Stř	Čt	Pá	So	Ned
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

PORTÁL INFORMACE PRO KNIVOVNÍKY

UK Univerzita Karlova v Praze

Univerzita Karlova v Praze | Portál Musica (MUS) - zkušební provoz
 Lodičtice 522/82-000y | Národní knihovna ČR a Ústav výzkumné techniky univerzity Karlovy | P 122

UK Univerzita Karlova v Praze

5. Budování digitálních depozitních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů

Analýza existujících a nově vznikajících metadatových standardů (rovina bibliografická, administrativní, technická i ochranná) a návrh českých národních standardů

V rámci implementace kontejnerového formátu METS probíhá analýza samotného formátu METS a s ní spojené analýzy dalších metadatových formátů, které budou (nebo naopak nebudou) využity ve finálním řešení (formát MODS - *Metadata Object Description Schema* <http://www.loc.gov/standards/mods> MIX - *Metadata for Images in XML* <http://www.loc.gov/standards/mods>, PREMIS). Formát METS je schopen v sobě obsahovat (zabalit) jiné metadatové formáty. Celé řešení bylo vytvářeno s přihlédnutím k jiným podobným projektům ve světě (např. univerzita v Göttingen nebo francouzský projekt Persee), kde se METS používá buď jako interní formát v digitálním úložišti nebo i pro prezentaci složených digitálních objektů.

Samotný formát METS obsahuje vedle jiných i části, které jsou přímo metadatovým popisem daného objektu. Jde o část *popisných metadat* – dmdSec viz 1) a část *administrativních metadat* – amdSec viz 2). Tyto sekce musejí být „naplněny“ již hotovým metadatovým popisem v určitém formátu, a to libovolným počtem. Tyto dvě části (dmdSec a amdSec) mohou obsahovat *popisná, administrativní, technická i ochranná metadata*. Formáty použité pro vyjádření těchto metadat jsou stejné jako formáty, které je vhodné využít pro stejný účel v digitálních úložištích, kde jsou velmi často seskupeny právě do formátu METS.

- 1) Doporučené metadatové formáty pro sekci *popisných metadat* „dmdSec“ jsou Dublin Core, MARCXML (MARC 21 zapsaný v XML podobě), MODS aj. Pro sekci popisných metadat byly porovnávány formáty MARC 21 a MODS, oba byly shledány vhodnými, preferován bude MARC21 (MARCXML), s možností pozdějšího doplnění o formát MODS. Pro převod záznamů z DTD NK ČR do MARC 21 vzniká převodová tabulka.

Analýza formátu MODS ukázala, že by jej bylo možné velmi dobře využít místo MARC 21. MODS je srozumitelnější pro laiky (pole jsou popsána slovem, ne číselným kódem jako v MARC 21) a méně rozsáhlý. Jeho elementy přebírají sémantiku MARCu, oproti MARC21 se někdy mění jejich struktura, např. to co vyjadřuje v MARC 21 několik polí je v MODS vyjádřeno v poli jediném.

- 2) Sekce *administrativních metadat* „amdSec“ má sama další 4 části.

- a) techMD – technická metadata
- b) rightsMD - administrativní případně legislativní práva k objektům
- c) sourceMD – popis původce údajů obsažených v METS dokumentu
- d) digiprovMD – metadata spojená s digitálními zdroji

Pro *technická metadata* – techMD se bude využívat formát PREMIS (jeho část PREMIS - Object - formát PREMIS je stále více využíván, většinou ne celý, ale některé jeho vybrané části) doplněný o formát MIX (specifický formát pro popis metadat obrazového souboru). MIX je schopen vyjádřit veškeré informace o obrazovém digitálním objektu (typ HW a SW na kterém byl vytvořen, způsobu jakým byl vytvořen, změny které v objektu proběhly, jeho vlastnosti atd.).

Další součástí sekce administrativních dat METSu je rightsMD. Vyjadřuje 2 druhy práv potřebných k zacházení s objektem – *legislativní a administrativní*. K zápisu administrativních metadat o digitálním objektu byl zvolen formát PREMIS (jeho část PREMIS – Rights). Pro popis legislativních práv slouží formát METSRights.

Třetí a poslední využívanou částí sekce administrativních metadat METS je část digiprovMD. Využívá se k zaznamenání událostí spojených s objektem. Použije se část formátu PREMIS – Events.

Specifikace jednotlivých elementů výše zmíněných formátů jsou stále předmětem analýzy s tím, že je přihlíženo k nárokům budoucího důvěryhodného úložiště NK ČR a možnostem rozšíření těchto specifikací v případě potřeby.

Analýza digitálních depozitních knihoven v mezinárodním kontextu

V souvislosti s přípravou na vybudování důvěryhodného digitálního úložiště se NK ČR zapojila do evropského projektu Digital Preservation Europe <http://www.digitalpreservationeurope.eu>. Ve spolupráci s tímto projektem provedla NK ČR analýzu současného stavu i perspektiv v oblasti dlouhodobého uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů v Evropě. Analýza přinesla pro nás velmi důležité a zajímavé informace a znamenala významný posun našeho poznání. Výsledky analýzy obsahuje příloha F3.

Specifikace funkčních požadavků národního repozitáře s ohledem na jeho snadnou integraci v rámci portálů a Souborného katalogu ČR (2006-2009).

V roce 2006 navštívili pracovníci NK ČR společně s několika členy Pracovní skupiny pro koordinaci tvorby a využívání českých digitálních repozitářů evropské národní knihovny, které již mají v provozu fungující digitální úložiště. Jednalo se o Německo, Nizozemsko a Rakousko. Z mimoevropských knihoven jsme měli možnost hovořit se zástupci dalších světových knihoven s významnými zkušenostmi v této oblasti: Kanada, USA, Austrálie a Nový Zéland. Osobní zkušenost a navázání kontaktů byly společně s teoretickou přípravou významným zdrojem posunu poznání v této oblasti.

B.1.2 Další výsledky řešení

1. Zajištění trvalé dostupnosti heterogenních informačních zdrojů (domácích i zahraničních) včetně vyhodnocování a koordinace jejich využití

Domácí zdroje (WebArchiv)

Byly stanoveny parametry a připraveny podklady pro zakoupení nového serveru financovaného ze záměru. Server byl oživen a byl nainstalován operační systém Debian Linux ve verzi shodné s ostatními servery používanými v rámci projektu. Server je připraven v CDH (Centrální depozitář Hostivař) k připojení do centrálního datového úložiště NK, které bude dodáno a zprovozněno do konce roku 2006. Server bude využit pro správu a zpřístupnění webového archivu a analýzy dat na něm uložených. Díky zprovoznění vzdáleného ovládání serveru prostřednictvím internetu je možné velkou většinu činností spojených s jeho správou (včetně vzdáleného vypnutí a zapnutí) provádět na dálku, což usnadní jeho správu v geograficky vzdálené lokalitě CDH.

Byl navržen a realizován prototyp systému umožňujícího analyzovat stávající obsah archivu z mnoha hledisek: časového, objemového, provenience, typu aj. Výsledky těchto analýz poslouží k mnoha účelům, například k optimalizaci využití úložného prostoru archivem nebo k zajištění dlouhodobé použitelnosti tam uložených dat.

Domácí zdroje (analytické zpracování):

Oddělení analytického zpracování NK ČR se i v roce 2006 soustředilo především na zpřístupnění sborníků s celostátním pokrytím. Cíle záměru se však promítly i do kooperačního systému článkové bibliografie (KOSABI), v jehož rámci jsou tituly ke zpracování delimitovány dle územního principu na celostátní a regionální: krajské knihovny se postupně zapojují do zpřístupnění statí ze sborníků vycházejících na území příslušného regionu. V systému dále v roce 2006 spolupracovaly odborné knihovny z hlediska své odborné specializace (Státní technická knihovna, Ústav zemědělských a potravinářských informací, Národní pedagogická knihovna Komenského, nově Národní filmový archiv).

Předpokladem zpřístupnění těžko dostupných analytických dokumentů byla i v průběhu roku 2006 aktualizace metodiky popisu. Byl zveřejněn návrh metodiky popisu elektronických offline zdrojů. S ohledem na popis elektronických zdrojů byl v rámci Katalogizačních dotazů proveden a zveřejněn základní průzkum situace týkající se typologie druhu/typu dokumentů, aktivit v rámci Joint Steering Committee for Revision of AACR a byly doporučeny informační zdroje v této oblasti. Bylo navrženo řešení popisu zdrojového dokumentu a recenzovaného dokumentu v polích 9XX.

Pro bezproblémový provoz kooperace byl proveden upgrade aplikace pro Management kooperačního systému včetně SW, který je volně dostupný na [www](http://www.nkp.cz). Bylo vypracováno další zadání pro eliminaci a optimalizaci hlášení chyb.

Pro lepší mezinárodní zpřístupnění české článkové produkce pokračovalo v roce 2006 začleňování anglických ekvivalentů předmětových hesel, formálních deskriptorů a Konspektu, včetně kódu geografické oblasti do bibliografických záznamů - především v případě záznamů článků ze sborníků a odborných časopisů. Soubory věcných autorit jsou postupně aplikovány i v rámci kooperačního systému. Většina kooperujících institucí v roce 2006 používala Konspekt a dle možností pokračuje ověřování údajů v souborech autorit. V návaznosti na Katalogizační dotazy byla provedena analýza tendencí ve věcném zpracování.

Zahraniční zdroje:

V roce 2006 pokračovalo využívání plnotextových databází odborných zahraničních periodik a dalších informačních zdrojů zpřístupňovaných na základě řešení projektů nebo spoluúčasti v projektech programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy 1N – „Informační infrastruktura výzkumu“.

V průběhu řešení projektu 1N „Databáze EBSCO – zdroj vědeckých informací pro humanitní a společenské obory“ jsou aktualizovány a doplňovány webové stránky projektu (<http://eifl.nkp.cz>) a pravidelně měsíčně jsou zpracovávány statistiky využívání databází pro knihovny zapojené do projektu, včetně NK ČR (využívání v NK ČR viz tabulka).

Databáze EBSCO Leden-říjen 2006	Počet přístupů	Počet rešerší	Počet zobrazených plných textů	Počet abstraktů
	14 435	19 459	31 642	90 702

V rámci zkušebních přístupů měly knihovny v období březen-květen k dispozici databáze Humanities International Complete (16 knihoven) a MagillOnLiterature plus (14 knihoven). Statistiky využívání jsou následující:

Databáze	Počet přístupů	Počet rešerší	Počet zobrazených plných textů	Počet abstraktů
MagillOnLiterature Plus	602	2859	82	64
Humanities Int. Komplete	1196	4968	251	303

Firma EBSCO dále zprostředkovala pro české knihovny na období 2 měsíců (duben-květen) přístup k databázi více než 300 plnotextových časopisů z humanitních věd a umění – Project MUSE. Tento projekt vznikl za podpory Mellonovy nadace v roce 1993 v John Hopkins University Press a je specifický tím, že je založen na spolupráci knihoven a více než 60 vědeckých vydavatelství.

Pro uživatele Národní knihovny ČR byl z finančních prostředků NK ČR zakoupen přístup do dalších databází a to: American Bibliography of Slavic and East European Studies (ABSEES), World Biographical Index Online, Retrospective Index to Music Periodical (RIPM) a RILM Abstracts of Music Literature. Také u těchto databází jsou sledovány statistiky využívání.

Databáze ABSEES Leden-říjen 2006	Počet přístupů	Počet rešerší	Počet zobrazených plných textů	Počet abstraktů
	95	503	11	58

Databáze RIPM Červen-říjen 2006	Počet přístupů	Počet rešerší	Počet abstraktů
	59	187	292

Databáze RILM Leden-říjen 2006	Počet přístupů	Počet rešerší	Počet zobrazených plných textů	Počet abstraktů
	336	1134	150	2732

Integrované zpřístupnění zahraničních časopisů

EZB v NK ČR v roce 2006

Údaje za období leden-srpen 2006

Konto NK ČR v rámci EZB

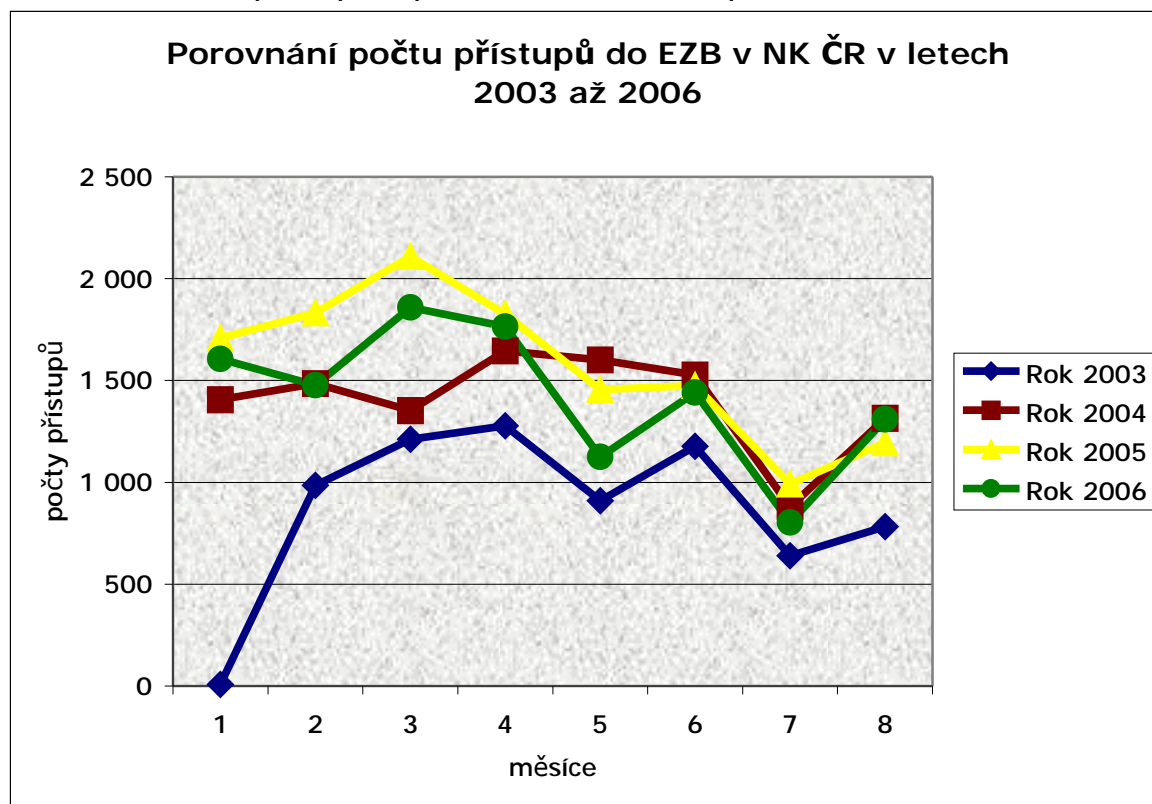
V rámci služby *Elektronické knihovny časopisů EZB* (<http://ezb.nkp.cz>) jsou k dispozici měsíční statistiky využívání konta Národní knihovny ČR. *Statistiky*, dostupné v administraci EZB, poskytují data o počtu přístupů, včetně průměrného počtu za den, dále údaje o nejnavštěvovanějších časopisech podle oborů, vydavatelů či podle názvu. Sledovány jsou i IP adresy, ze kterých je do konta NK ČR přistupováno. Statistické údaje jsou k dispozici od počátku připojení NK ČR k této službě v roce 2003.

Tab. 1 Počty přístupů v období leden – srpen 2006

	počet přístupů za měsíc	průměrný počet přístupů za den
01/2006	1 606	51,81
02/2006	1 476	52,71
03/2006	1 858	59,94
04/2006	1 764	58,80
05/2006	1 126	36,32
06/2006	1 441	48,03
07/2006	804	25,94
08/2006	1 309	42,23
	11 384	46,97

V období leden až srpen 2006 se *průměrná návštěvnost* konta pohybovala okolo 47 přístupů za den. V počtu přístupů jsou patrné jisté výkyvy spojené s vytížeností během akademického roku. Nejvyšší počet přístupů je obvykle v březnu, nejnižší pak v červenci a srpnu. Ve využitelnosti *podle oborů* se stále na prvních příčkách objevují lékařství, biologie a chemie a farmacie.

Graf 1 Porovnání počtu přístupů za období leden – srpen v letech 2003 - 2006

Z uvedeného grafu je patrné, že využívání služby EZB je ve stejných měsících ve všech sledovaných letech velmi podobné (s výjimkou prvních měsíců zprovoznění služby v roce 2003). Po počátečním nárůstu si počty přístupů stále zachovávají stabilní úroveň, která svědčí o zavedenosti EZB v rámci nabídky služeb NK ČR.

Podle údajů z poloviny září 2006 bylo v kontě NK ČR aktivováno více než 19.000 *plnotextových titulů* v převážné většině dostupných v rámci konsorciálních licencí. V roce

2006 nově přibylo 142 titulů z databáze Library Literature & Information Science Fulltext a dále probíhaly aktualizace stávajících zdrojů v rámci tzv. konsorciálního konta.

Konsorciální konto EZB

Služba EZB není v ČR dostupná pouze v NK ČR, ale také v několika dalších, především univerzitních a akademických knihovnách. Společný přístup k některým zdrojům nakoupeným v rámci licencí, vedl v roce 2004 k vytvoření tzv. *konsorciálního konta*. Toto konto má za cíl jednak usnadnit správu kont knihoven na území ČR bez nutnosti duplicitní aktivace stejných titulů, jednak umožňuje tvorbu tzv. *podkont*. Ta obsahují vybrané kombinace zdrojů z konsorciálního konta, které odpovídají nabídce konkrétní knihovny. Taková knihovna nemusí být přímým účastníkem EZB a nemusí se tedy věnovat administraci konta, přesto může prostřednictvím podkonta nabízet alespoň část z nabídky dostupných titulů. Administraci konsorciálního konta a jeho podkont zajišťuje Národní knihovna ČR.

V současné době je zapojeno do EZB 23 českých knihoven a je vytvořeno 9 podkont podle požadavků konkrétních knihoven. V polovině září 2006 obsahovalo konsorciální konto téměř 27.000 plnotextových časopisů. Na sklonku roku 2005 byly nově přidány časopisy z vydavatelství Oxford University Press, v roce 2006 pak bylo konsorciální konto doplněno o časopisy z kolekce Blackwell HSS (Humanities and Social Science) a JSTOR Arts & Sciences IV.

U 215 zahraničních periodik byl doplněn Konspekt. Metoda Konspektu se také stala běžnou součástí bibliografického popisu nově zpracovávaných českých a zahraničních titulů, k 30. 9. 2006 se jednalo o 559 titulů novin a časopisů

2. Koordinace jmenného zpracování a zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů s ohledem na mezinárodní kontext

Pokračovala implementace formátu MARC 21 do české katalogizační politiky. Pro potřeby přebírání záznamů byl průběžně aktualizován oboustranný konvertor UNIMARC-MARC21 pro bibliografické a autoritní záznamy.

Vyšly dvě příručky pro potřeby programu kooperace při tvorbě jmenných autorit - Metodika tvorby a kontroly jmenných autorit ve formátu MARC 21 (pro osobní jména a korporace) a překlad ISBD (CR) - Pokračující zdroje. Byla schválena a zveřejněna doporučení Tvorba záhlaví pro jména rodů a rodin a Popis sborníků z konferencí, které mají tištěnou i elektronickou část nebo podobu.

V květnu 2006 proběhlo v Praze školení školitelů AACR2/MARC 21 a v dubnu a listopadu kurzy MARC 21 určené pro katalogizátory a systémové knihovníky z knihoven, které plánují přechod na MARC 21. Během roku pokračovala výuka v rekvalifikačních kurzech. Pokračovaly individuální konzultace a stáže v oblasti sdílené kooperace na autoritních a bibliografických záznamech.

Pokračovala činnost databáze Dotazy ke katalogizaci, jejímž prostřednictvím se řeší praktické otázky související s katalogizací.

3. Optimalizace věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v mezinárodním kontextu

Aplikace řízených souborů autoritních termínů

Základní platformu pro optimalizaci a standardizaci věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v národním i mezinárodním kontextu představují soubory věcných

autorit, jejichž rozvoj a obohacování pokračovaly i v roce 2006. Jsou dostupné na adrese http://sigma.nkp.cz/F/33EUCLJPSX3YU72NARTJSR34E3GLAXO3A167I3AV41KRDUEDIL-00263?func=file&file_name=base-info-auv

4. Optimalizace využití heterogenních informačních zdrojů prostřednictvím jejich integrace v rámci Jednotné informační brány

Zajištění dostupnosti heterogenních informačních zdrojů domácí i zahraniční provenience včetně vyhodnocování a koordinace jejich využití.

Jednotná informační brána nabízí paralelní vyhledávání v různých typech zdrojů (katalogy, báze, plnotextové zdroje) a adresnost v zapojení licencovaných zdrojů, a to přímo jako prohledatelný zdroj nebo jako cíl SFX služeb (na rozdíl od dalších významných českých portálů - např. EZB, STM, InfoZdroje.cz, PEC). Zapojením volných zdrojů pro paralelní prohledávání v kombinaci s licencovanými zdroji se výrazně rozšířila nabídka pro koncového uživatele včetně informací vedoucích k získání plného textu dokumentu. Došlo také k navázání dalších služeb knihoven, především služby dodávání dokumentů (zapojené systémy VPK a Dodo NK ČR) či služby referenčního charakteru (kooperační projekt Ptejte se knihovny). Naším záměrem je využít všechny možnosti, které SW nástroje portálu JIB umožňují, a také zapojit již existující portály a další informační zdroje, to znamená shromáždit na jedno místo všechny relevantní a důležité informace pro koncové uživatele.

Každý z výše uvedených portálů je jedinečný, zaměřený na určitou oblast informací - Katalog STM podává přehled o zdrojích (až na úroveň periodik) získaných prostřednictvím jednotlivých licencí, portál InfoZdroje.cz nabízí přehled licencí jako celku, jejich dostupnost v knihovnách a pomůcky pro práci se zdroji, EZB přináší přehled volně dostupných online periodik a přehled online periodik adresný pro jednotlivé zapojené knihovny s možností přímého odkazu na www stránky či licencované zdroje. Portál JIB se snaží o integraci všech dostupných zdrojů s cílem zjednodušit koncovému uživateli přístup k jednotlivým informacím a samotným dokumentům. Tam, kde je to účelné a technicky reálné, integrovali jsme existující portály do JIB (např. Katalog STM a portál EZB jako SFX cíl pro přidání služby).

Řešené okruhy činností v roce 2006:

- Sofistikovaný výběr dalších českých a zahraničních zdrojů pro vědu a výzkum volně dostupných v síti – kooperace s odbornými knihovnami a v návaznosti na další projekty knihovny.
  - mezinárodní spolupráce v projektu MSAC
<http://info.jib.cz/novinky/knihovny-msac>
kategorie MSAC - zapojené knihovny:
    - Národní knihovna České republiky, Praha
    - Latvijas Nacionālā Bibliotēka, Rīga
    - Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
    - Slovenská národná knižnica, Martin
    - National Library of Lithuania - od listopadu aktivní zapojení
  - zapojení českých odborných portálů do národního projektu JIB s cílem poskytnout z jednoho místa informace o současných oborových informačních branách na území ČR včetně umožnění přístupu k informačním zdrojům
kategorie Portály - zapojené portály
    - pro oblast výchovy a vzdělání – EDU.CZ (<http://www.edu.cz>)
    - pro oblast vědy, techniky a medicíny – PORTÁL STM (<http://www.portalstm.cz>)

- pro oblast umění – PORTÁL VUK (Virtuální umělecká knihovna <http://vuk.upm.cz>)

- o vytváření seznamů e-časopisů na základě požadavků knihoven - zpřístupnění volně dostupných periodik prostřednictvím internetu a zpřístupnění periodik, které jednotlivé knihovny získaly v rámci licencovaných informačních zdrojů z jednoho konta s možností dalšího propojení na služby knihoven.

The screenshot shows the JTB (Jednotná informační brána) website interface. The main content area is titled "Seznamy e-časopisů" (List of e-journals). It features a list of e-journals with columns for "Autor" (Author), "Podle data změny" (By date of change), and "Měsíc" (Month). The list includes titles such as "Vědecké přílohy e-časopisů", "ČKČR", "MŠSVK", "MŠKS", "MŠZE", "MŠJEP", and "OSU". A red arrow points from the "Seznamy e-časopisů" heading to the "Find e-Journal" search interface below.

Find e-Journal

The screenshot shows the "Find e-Journal" search interface. It has three tabs: "Titles", "Category", and "Locate". The "Category" tab is active, showing a list of categories and subcategories. A red arrow points from the "Seznamy e-časopisů" heading in the previous screenshot to the "Find e-Journal" search interface.

Category	Subcategory
Arts and Humanities	Architecture: Fine and Decorative Arts (100)
Business, economy and Management	Current Events & News (254)
Chemistry	Education & Careers (150)
Earth Sciences	History & Archaeology (11)
Engineering	General and Others (804)
Environmental Sciences	History (358)
Health Sciences	Human Rights, Women's Studies & Child Welfare

The screenshot shows the search results page for "Find e-Journal". It displays a list of e-journals with columns for "Title", "Year", and "Full text available via". The list includes titles such as "IASA Journal of Scholarship & Practice [1950-1990]", "IASA Business Journal [1994-1997]", and "IASA Commons [1988-1992]".

Title	Year	Full text available via
IASA Journal of Scholarship & Practice [1950-1990]	1950-1990	Full text available via Free E-Journals
IASA Business Journal [1994-1997]	1994-1997	Available from 2004 volume: 1 issue
IASA Commons [1988-1992]	1988-1992	Full text available via EBSCOhost Academic Search Premier

Seznamy periodik jsou adresné pro konkrétní knihovnu. Obsahují informace pouze o periodikách, které jsou aktivní v Knowledge database SFX a které knihovna odebírá v rámci jednotlivých licencí. Pro srovnání např. Portál STM nabízí přehled o časopisech odebíraných v rámci jednotlivých licencí s možností odkazu na stránky konkrétní licence, seznam volně dostupných zdrojů a pro vybrané obory lékařství, přírodních a technických věd pro všechny bez ohledu na konkrétní knihovnu.

- o vytvoření specializované kategorie Periodika ČR s cílem získat rychlou a snadnou informaci a orientaci v dostupných tištěných zdrojích na území ČR

kategorie Periodika v ČR obsahuje

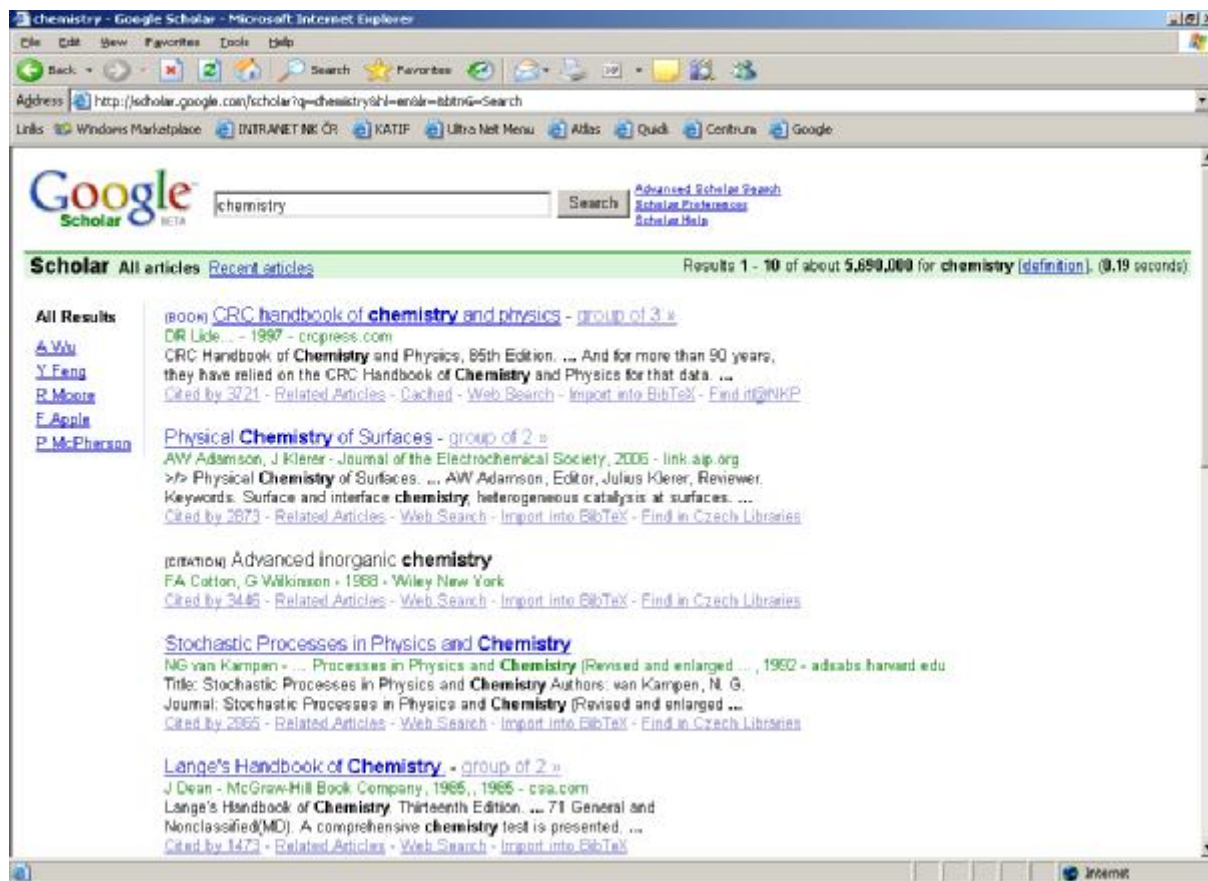
- Souborný katalog ČR – Seriály
- Česká národní bibliografie – Periodika
- Česká a moravská periodika – báze Moravské zemské knihovny v Brně
- Báze ISSN – Státní technická knihovna
- Katalog VPK – Státní technická knihovna

- o zapojení a aktivace nabídky SFX služeb v licencovaných databázích, v říjnu byly aktivovány SFX služby v Biological abstract, GeoBase, GeoRef (databáze OVID) a LLIS (H.W.Wilson), Ebsco, OCLC FirstSearch, databázích v systému Illumina. Koncem listopadu byla implementována nabídka SFX služeb do databáze ScienceDirect, jednání probíhají s poskytovatelem systému Web of Science - termín: do konce roku 2006.
Záměr: zajistit pro uživatele z jednoho místa informace o dostupných online informačních zdrojích s cílem zjednodušit dodání plného textu dokumentu

- Metodická podpora při realizaci úkolů souvisejících s oborovými informačními branami KIV a MUS – katalogizace vybraných odborných zdrojů, konzultace k vytvoření informačního portálu KIV a MUS za využití informačních materiálů JIB, zapojení služby dodávání dokumentů do portálů prostřednictvím SFX nástrojů.
- Propagace a podpora jednotného přístupu k heterogenním informačním zdrojům prostřednictvím školení, letáků a výběr a implementace sofistikovaného nástroje pro vznik informačního rozhraní pro uživatele – systém Plone (KIV, MUS, Souborný katalog ČR, JIB).
- Vytvoření jednotného prostředí pro službu dodávání dokumentů s možností zapojení dalších služeb, především meziknihovních služeb, s cílem co nejefektivnějšího zpřístupnění dostupných informačních zdrojů na území ČR všem zájemcům z oblasti vědy a výzkumu v reálném čase. V únoru 2006 převzala NK ČR nový SW – DDS od Státní technické knihovny v Praze a testuje toto řešení pro vytvoření dodavatelského centra pro oblast společenských a přírodních věd, dále testujeme napojení služeb tohoto centra na již existující souborný katalog (Souborný katalog ČR – Seriály) – termín: listopad-prosinec 2006. Převzetí jednotného SW řešení může také znamenat rozšíření komunikace a spolupráce mezi jednotlivými dodavatelskými centry, bude řešeno společně s STK Praha.
- Aktivní zapojení Národní knihovny ČR do mezinárodních systémů dodávání dokumentů s cílem co nejúčelnějšího získání potřebných dokumentů pro vědu a výzkum dostupných pouze mimo území ČR (OCLC, Subito, severské systémy) včetně užší spolupráce na základě reciprocity a zapojení do systémů v ČR (např. UK Bratislava). Služby DDS v ČR jsou na dobré úrovni, stejně jako v jiných zemích řešíme otázky spojené s autorským zákonem, u nás je v současné době nutné dojednat licenci pro DDS služby (např. Subito velmi omezilo na základě nově podepsaných smluv s autorskými svazy a poskytovateli zdrojů možnost předání elektronické kopie koncovému uživateli). Velmi aktuální se nyní stávají otázky spojené s poskytnutím kopie v elektronickém formátu koncovému uživateli (např. v současné době probíhají jednání mezi knihovnami a autorskými svazy ve Finsku). Všechny tyto mezinárodní zkušenosti jsou důležité pro další rozvoj této služby na území ČR.
- NK ČR jako národní centrum meziknihovních služeb zajišťuje dokumenty ze zahraničí i pro uživatele jiných knihoven (knihovny ústavů Akademie věd ČR, knihovny vysokých škol) – využívání zahraničních spolupracujících institucí NK ČR pro získání dokumentů pro pracovníky vědy a výzkumu.
- Statistiky elektronických informačních zdrojů pro potřeby analýzy s cílem zkvalitnění nabídky elektronických zdrojů - průběžný úkol.

V oblasti integrace zdrojů byla zajímavou zkušeností integrace Souborného katalogu ČR do Google Scholar. Od prvních kontaktů do chvíle, kdy byl Souborný katalog zapojen adekvátním způsobem, uplynula řada měsíců a dosažení cíle si vyžádalo rozsáhlé analýzy a programování na naší straně. Dnes již uživatelé získají prostřednictvím Google Scholar přístup do Souborného katalogu ČR, stále však probíhá ladění přístupu.

5. Budování digitálních depozitních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů.

Byla jmenována a zahájila práci Pracovní skupina pro koordinaci tvorby a využívání českých digitálních repozitářů v tomto složení:

Jméno	Organizace	Adresa	e-mail
RNDr. Miroslav Bartošek, CSc.	Masarykova univerzita - Ústav výpočetní techniky	Botanická 68, 602 00 Brno	bartosek@ics.muni.cz
Ing. Aleš Horák	Univerzita Palackého v Olomouci - Ústřední knihovna	Křížkovského 8, 771 47 Olomouc	alhor@centrum.cz
PhDr. Iva Horová	Knihovna AMU	Malostranské nám. 13, 118 00 Praha 1	iva.horova@amu.cz
Mgr. Jan Hutař	Národní knihovna ČR	Klementinum 190, 110 00 Praha 1	jan.hutar@nkp.cz
Mgr. Zuzana Kopencová	Městská knihovna v Praze - Odbor knihovních fondů	Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1	kopencoz@mlp.cz
RNDr. Pavel Krbec, CSc.	Univerzita Karlova - Ústav výpočetní	Ovocný trh 5, 116 36 Praha 1	krbec@ruk.cuni.cz

	techniky		
Ing. Martin Lhoták	Knihovna Akademie věd ČR - oddělení informačních technologií	Národní třída 3, 115 22 Praha 1	lhotak@lib.cas
RSDr. Ivan Ljuba	Národní knihovna ČR	Klementinum 190, 110 00 Praha 1	ljubka.ivan@cdh.nkp.cz
Petr Novák	Státní technická knihovna	Mariánské nám. 5, P.O.Box 206, 110 01 Praha	p.novak@stk.cz
PhDr. Jiří Polišenský	Národní knihovna ČR	Klementinum 190, 110 00 Praha 1	polisensky.jiri@cdh.nkp.cz
Mgr. Daniela Tkačiková	Ústřední knihovna Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava	17.listopadu 15, 708 33 Ostrava-Poruba	daniela.tkacikova@vsb.cz
Ing. Martin Vojna	Vědecká knihovna v Olomouci	Ostružnická 3, 771 77 Olomouc	vojnar@vkol.cz
Ing. Petr Žabička	Moravská zemská knihovna	Kounicova 65a , 601 87 Brno	zabak@mzk.cz

Po přihlášení mají členové pracovní skupiny k dispozici vlastní prostor v rámci nově zřízeného portálu pro digitální knihovny <http://www.ndk.cz>, na němž budou postupně shromažďovány informace pro zájemce o tuto oblast.

B.2 Přínos řešitele

Přínos řešitele jasně vyplývá z popisu řešení. Na tomto místě budou zdůrazněny a sumarizovány nejdůležitější výsledky dosažené v jednotlivých oblastech.

Přínos řešitele v oblasti analytického zpřístupnění dokumentů spočívá ve zpřístupnění dosud obtížně dostupných analytických dokumentů uživatelům.

V oblasti jmenného zpřístupnění je třeba zdůraznit vytvoření nového souboru autorit pro unifikované názvy. Unifikované názvy představují jednu z hlavních podmínek pro specifikování kategorie „dílo“ definované v rámci FRBR.

Zásadním přínosem v oblasti věcného zpřístupnění je vytvoření prototypu tematické mapy fondů a zahájení poloprovozu.

Přislíbem pro novou dimenzi vyhledávání v plných textech jsou letošní zkušenosti s vícejazyčným sémantickým vyhledáváním opřeným o ontologie a národní korpusy.

V rámci optimalizace využití heterogenních informačních zdrojů prostřednictvím jejich integrace v rámci Jednotné informační brány došlo k unifikaci vyhledávání i přidáných služeb u dvou nově vznikajících oborových bran KIV a MUS a také k významnému posunu v oblasti budování portálů. Jednotný portálový základ byl kromě bran JIB, KIV a MUS využit (po určitých modifikacích) i pro portály Souborný katalog ČR a Národní digitální knihovna. O využití (modifikaci) prototypu portálu již projevila zájem řada českých knihoven a oborových bran.

V rámci integrace a popularizace zdrojů s cílem jejich širokého využití je nesporným přínosem zapojení Souborného katalogu ČR do Google Scholar.

Novým dílčím cílem je Budování digitálních depozitních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů. Zde je hlavním přínosem využitelným i v dalších paměťových institucích analýza technických, strukturálních i administrativních metadat a první kroky na cestě k národnímu standardu v této oblasti, dále pak zahájení kooperace v nové oblasti budování digitálních úložišť v rámci nově jmenované pracovní skupiny.

Přínosem jsou i výsledky uvedené v kapitole Další výsledky řešení, byť se zde nejedná o evidentní a zásadní posun znalostí, ale o důležitou podporu především v podobě rozšiřování dostupných zdrojů a služeb.

B.3 Posun znalostí

K nejvýznamnějšímu posunu znalostí došlo v roce 2006 v rámci dvou dílčích cílů:

3. Optimalizace věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v mezinárodním kontextu (kombinace vyhledávání v plných textech a řízených slovnících, konkordance klasifikací, aplikace metody Konspektu)

Tematická mapa fondů

Tematická mapa fondů je prototypem unikátní a velmi efektivní aplikace mezinárodní metody Konspektu. Poskytuje kvalitní popis obsahu fondů a přispívá tak ke komplexnímu zpřístupnění knihovnických fondů a ke snadné navigaci uživatelů hledajících informace k určitému tématu. Výrazným způsobem též posiluje koordinaci v oblasti budování a využívání knihovnických fondů v českých knihovnách. Cílem tematických map knihovnických fondů je umožnit získání rychlé informace o tematickém profilu fondů jednotlivých institucí bez podrobných bibliografických informací a vyhledávání dokumentů jednoduchým a uživatelsky vstřícným způsobem.

Vícejazyčné sémantické vyhledávání

Vícejazyčné sémantické vyhledávání založené na zapojení ontologií a národních jazykových korpusů znamenalo významný posun znalostí a možnost spolupráce v rámci evropského projektu M-CAST s předními evropskými odborníky v této oblasti. Jedná se o cestu, která bude v budoucnosti znamenat novou dimenzi vyhledávání i využívání digitálních dat. Výsledek bude uplatněn v rámci evropského projektu M-CAST, proto není zohledněn v rámci tohoto záměru. Jedná se ale o významný posun znalostí, který bude v rámci řešení záměru dále využíván i po ukončení projektu M-CAST /rok 2006).

5. Budování digitálních depozitních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů

K významnému posunu znalostí došlo v návaznosti na vyhodnocení průzkumu současného stavu i perspektiv v oblasti dlouhodobého uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů v Evropě. Jedná se o důležitý podklad pro strategické rozhodování při budování centrálního digitálního úložiště v NK. Výsledek bude uplatněn v rámci řešení evropského projektu DigitalPreservationEurope, proto není zohledněn v tomto záměru, je zde však využít.

Významný posun znalostí přinesla i návštěva fungujících zahraničních digitálních úložišť.

Ke zcela zásadnímu posunu došlo v oblasti analýzy existujících a nově vznikajících metadatových standardů (rovina bibliografická, administrativní, technická i ochranná) a návrhu českých národních standardů. Byla připravena první verze pro testování a připomínkování.

C Návrhová část

C.1 Výsledky řešení

Dosažené a dosud neuplatněné výsledky

Následují výsledky řešení dosažené v roce 2006, které budou zavedeny do evidence RIV v roce 2007. Jedná se o výsledky řešení, které budou uplatněny výhradně v rámci tohoto výzkumného záměru.

T - prototyp, poloprovoz, ověřená technologie

1. Tematická mapa fondů

Anotace: Tematická mapa fondů je prototypem unikátní a velmi efektivní aplikace mezinárodní metody Konspektu. Poskytuje kvalitní popis obsahu fondů a přispívá tak ke komplexnímu zpřístupnění knihovních fondů a ke snadné navigaci uživatelů hledajících informace k určitému tématu. Výrazným způsobem též posiluje koordinaci v oblasti budování a využívání knihovních fondů v českých knihovnách. Cílem tematických map knihovních fondů je umožnit získání rychlé informace o tematickém profilu fondů jednotlivých institucí bez podrobných bibliografických informací a vyhledávání dokumentů jednoduchým a uživatelsky vstřícným způsobem.

2. Portálové řešení

Anotace: Prototyp modulárního portálového řešení založeného na volně dostupném programu Plone. Prototyp je výsledkem rozsáhlých analýz, testování a optimalizace funkcí i grafické podoby portálu s hlavním důrazem na jeho přehlednost, snadné ovládání a bohatost poskytovaných funkcí i informací.

D - článek ve sborníku, stať ve sborníku v cizím jazyce

1. STOKLASOVÁ, Bohdana. Conspectus method used for collections mapping and structuring of portals in Czech Libraries. In *Signum : the Finnish Research Library Association*, 2006, č. 3, s. 28-33. ISSN 0355-0036.

2. STOKLASOVÁ, Bohdana. Czech digital library. In *Archiving 2006 : final program and proceedings*. Ottawa : Society for Imaging Science and Technology, s. 49-51. ISBN 0-89208-261-5.

J_{rec} - článek v recenzovaném neimpakt. odborném periodiku v českém/slovenském jazyce

1. STOKLASOVÁ, Bohdana. Teze Koncepce trvalého uchování knihovních sbírek tradičních a elektronických dokumentů v knihovnách ČR do roku 2010. *ITlib*. 2006, roč. 9, č.1, s. 21-23. ISSN 1335-793X.

2. STOKLASOVÁ, Bohdana. Perspektivy důvěryhodného digitálního úložiště v rámci Národní digitální knihovny. *Knihovna*. Praha, Národní knihovna ČR, 2006, roč. 17, č. 2, s. ??? – v tisku. ISSN 1801-3252.

3. NERGLOVÁ, Anna; HUTAŘ, Jan. Dlouhodobé uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů v Evropě : výsledky dotazníkového průzkumu. *Knihovna*. Praha, Národní knihovna ČR, 2006, roč. 17, č. 2, s. ??? – v tisku. ISSN 1801-3252.

C.2 Závěr

V rámci řešení komplexního výzkumného záměru *Budování vzájemně kompatibilních informačních fondů...* se v NK ČR podařilo dosáhnout výsledků, které mají velký význam pro vědu a výzkum ve všech profilových oborech NK, v celém oboru knihovnictví a informační věda a v neposlední řadě v NK.

C.3 Návrhy opatření

Pro zajištění dalšího rozvoje ve všech oblastech zastřešených výzkumným záměrem *Budování vzájemně kompatibilních informačních fondů...*

1. Zajištění trvalé dostupnosti heterogenních informačních zdrojů (domácích i zahraničních) včetně vyhodnocování a koordinace jejich využití
2. Koordinace jmeného zpracování a zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů s ohledem na mezinárodní kontext
3. Optimalizace věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v mezinárodním kontextu
4. Optimalizace využití heterogenních informačních zdrojů prostřednictvím jejich integrace v rámci Jednotné informační brány
5. Budování digitálních depositních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů

je třeba zajistit jejich nepřetržité a včasné financování z těchto zdrojů:
výzkum a vývoj: vlastní rozpočet NK, výzkumný záměr (MK ČR), 1N (MŠMT)
provoz a využití výsledků: VISK (MK ČR)

V rámci výzkumného záměru jsou zahrnuty oblasti řešení, kde by jakékoli přerušení kontinuity znamenalo nejen pozastavení vývoje, ale těžký, mnohdy nemožný, návrat do výchozího stavu a nenávratné ztráty (archivace webu, předplatné elektronických zdrojů, provoz a rozvoj složitých systémů).

S ohledem na význam záměru, který přesahuje rámec NK a oboru knihovnictví a informační věda, by jakákoli diskontinuita v řešení znamenala citelnou ztrátu pro výzkum a vývoj v mnoha oborech i pro běžné služby českých i zahraničních knihoven.

D Použití finančních prostředků

D.1 Komentář

Poznámka: Podrobný rozpočet obsahuje příloha F1

Institucionální podpora:

Náklady nebo výdaje na přístroje, stroje, zařízení...

Z položky byl hrazen nákup serveru. Server byl zakoupen a zprovozněn a bude využit pro správu a zpřístupnění webového archivu a analýzy dat na něm uložených.

Služby

Z prostředků na služby byla hrazena externí správa serverů FULL a KONSPEKT, školení pracovníků zajišťujících systémovou podporu projektu, překlady, instalace a konfigurace Plone, grafické i technické práce na unifikaci a zprovoznění portálů, analytické a programátorské práce pro zapojení SK ČR do Google Scholar.

Zveřejnění výsledků záměru

Z položky zveřejnění výsledků byla hrazena příprava, tisk a dotisk materiálů informujících o výsledcích záměru.

Cestovné

Z položky cestovné byly hrazeny částečně nebo úplně zahraniční cesty řešitelů. Podrobný rozpis je uveden v příloze F1. V příloze F1 jsou podrobně uvedeny i další zdroje financování zahraničních cest řešitelů záměru. Všechny cestovní zprávy jsou obsaženy v příloze F2.

Mzdy

Mzdy byly využity na navýšení mzdové složky řešitelů a na mimořádné odměny pro další pracovníky podílející se na řešení záměru.

Pojištění

Pojištění tvoří povinných 35% zákonných odvodů k položce mzdy.

FKSP

FKSP tvoří povinná 2% zákonných odvodů k položce mzdy.

Přečerpané částky na všech položkách budou uhrazeny z rozpočtu NK.

Vklad NK:

V předloženém záměru se NK ČR zavázala vložit v roce 2006 do aktivit souvisejících s realizací záměru celkem 16 292 000 Kč (18 172 000 - 1 880 000). I když institucionální podpora byla snížena z požadovaných 1 880 000 Kč na reálných 1 418 000 Kč, vklad NK byl s ohledem na podporu nových souvisejících aktivit nepochybně vyšší než plánovaná částka. Vklad NK ČR tvoří především osobní náklady zaměstnanců a k nim vztahované režijní náklady. Řešení záměru vyžaduje spolehlivé fungování několika serverů a velkého množství koncových stanic, které je nutné udržovat a postupně obnovovat, nezbytnou podmínkou je kvalitní a nákladné síťové připojení. Do provozních nákladů je započtena i poměrná část nákladů na externí subjekty podílející se na provozu základního i aplikačního SW včetně nezbytného programování specifických aplikací. NK ČR dokrývá ze svého rozpočtu náklady na cestovné řešitelů záměru. Vzhledem k tomu, že cestovné na rok 2006 je již uzavřeno, příloha F1 obsahuje podrobný rozpis této položky. Podrobnosti o dalších vkladech NK ČR lze získat v ekonomickém a personálním odboru NK ČR po uzavření rozpočtu za rok 2006.

E Resumé a klíčová slova

E.1 Resumé a klíčová slova v češtině

Resumé:

Předmětem výzkumné činnosti realizované ve výzkumném záměru *Budování vzájemně kompatibilních informačních systémů pro přístup k heterogenním informačním zdrojům a jejich zastřešení prostřednictvím Jednotné informační brány* je výzkum a vývoj směřující k vytvoření informačních systémů pro přístup k heterogenním informačním zdrojům, které budou navzájem kompatibilní do té míry, že bude možné je zastřešit tak, že se budou navenek (tj. pro koncového uživatele) prezentovat jako systém jediný. Jedná se o velmi komplexní výzkumný záměr, který v sobě integruje výzkumnou činnost v několika vzájemně provázaných oblastech: zajištění trvalé dostupnosti heterogenních informačních zdrojů (domácích i zahraničních) včetně vyhodnocování a koordinace jejich využití; koordinace jmenného zpracování a zpřístupnění heterogenních informačních zdrojů s ohledem na mezinárodní kontext (metadata, formáty, katalogizační pravidla); optimalizace věcného zpřístupnění dokumentů s ohledem na integraci v mezinárodním kontextu (kombinace vyhledávání v plných textech a řízených slovnících, konkordance klasifikací, aplikace metody Konspektu); optimalizace využití heterogenních informačních zdrojů prostřednictvím jejich integrace v rámci Jednotné informační brány (jednotné prostředí, jednotné kladení dotazů, jednotné výstupy, vlastní prostředí, přidané služby); budování digitálních depozitních knihoven s ohledem na možnost jejich integrace v rámci Jednotné informační brány a nadnárodních portálů. Výsledky dosažené v průběhu řešení záměru ve všech uvedených oblastech jsou srovnatelné s výsledky nejvyspělejších zemí v dané oblasti.

Klíčová slova:

Informační systémy * portály * jmenné zpracování * věcné zpřístupnění * integrace informačních zdrojů * digitální úložiště

E.2 Abstract and key words in English

Abstract:

The aim of the research plan "**Building of Mutually Compatible Information Systems for Access to Heterogeneous Information Resources under the Umbrella of the Uniform Information Gateway**" is research into, and development of, information systems for access to heterogeneous information resources that will be mutually compatible to such an extent that it will be possible to put them under one umbrella in such a way that for the external environment (i.e. for the final user) they will work as a single system. It is a very comprehensive project that integrates research activities in a number of related subjects: permanent accessibility of heterogeneous information resources (domestic as well as from abroad), including assessment and co-ordination of their use; co-ordination of bibliographic description and access to heterogeneous information resources with a particular emphasis on the international context (metadata, formats, cataloguing rules); optimisation of subject-based access to documents with an emphasis on the international context (a combination of searches in full texts and controlled vocabularies, concordance of classifications, application of Conspectus principles); optimisation of the use of heterogeneous information resources by their integration into the Uniform information gateway (uniform environment, uniform queries, uniform outputs, user's own environment, extended services); building of digital repositories to be integrated under the umbrella of the Uniform information gateway and other portals. Research results achieved during the NL involvement in the research plan are comparable with those achieved in countries known as most advanced in this area.

Key words:

Information systems * portals * bibliographic description * subject access * integration of information resources * digital repositories